

**XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2015. április 15-17.
Szent István Egyetem
SZIE**

CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK RENDŐRSZEMMEL

Jelige: *Bambi*

Dolgozat lezárásának időpontja: *2014. november*

Tartalomjegyzék

Előszó	2
1. A család a történelemben	4
2. Elméletek a családon belüli erőszak magyarázatára	10
3. Erőszak a családban	18
4. Rendőrség és családi erőszak	24
5. A kérdőív szerkezete és felépítése	32
6. Kutatásom	37
7. Irodalomjegyzék	58
8. Melléklet	60

*„A legforróbb pokol olyan családokban van, ahol szeretik egymást.”
Müller Péter*

ELŐSZÓ

Egyre többet beszélünk és hallunk arról, hogy a bűncselekmények száma rohamosan megnőtt. Elhatalmasodott körülöttünk az erőszak. Sokszor emlegetjük azt, hogy az utcára sem merünk kimenni, főleg nem egyedül, mert nem érezzük magunkat biztonságban. Eközben azt nem vesszük figyelembe, hogy az erőszakos cselekmények jelentős része, nem az általunk hitt helyszíneken, a nyílt utcán történik, nem a sötét parkokban csak, hanem a család meghitt közegében, az otthon falai között. Tudunk arról, hogy az erőszak áldozatainak elszenvedői nem az előttük álló ismeretlen támadótól, hanem a saját közeli rokonaiktól kapnak fenyegetést?

Tudományos Diákköri Dolgozatom témája a családon belüli erőszak a rendőrök véleménye alapján. Vajon az ország három részén, Zala megye, Nagykanizsán, a Fővárosban XX.-XXIII. Kerületi rendőrkapitányságokon, illetve Békés megye Orosházán, hogy vélekednek a rendőrök arról, s egyáltalán mi a véleményük, hogyha azt hallják, hogy családon belüli erőszak. Felvetődhet mindenkiben a kérdés, tényleg azt jelenti, hogy apa veri anyát, vagy esetleg fordítva.

Valójában ez már régóta húzódnó társadalmi jelenség, vagy csak a mai felgyorsult világunkban jelent problémát a családok körében? Ezaz egész mikor zajlik, mikor mindenki láthatja, és előtérbe kerülhet, vagy éppen az ellenkezője, éjjel egy sötét utcában, ahol senki sem jár? Hol? Mikor? Hogyan? Miért...?

Müller Péter idézete is jól tükrözi, a bennem rejlő kérdéseket, szerintem találó, ahogy ő fogalmazza meg, hogy hol van a „legforróbb pokol”. Egy pokol, ami mindenhol mást jelent, előfordulhat, erőszak formájában is, amit a családban valamely fél elszenved, jobbik esetben csak az egyik...

Kérdések kérdése követett engem, mikor feltettem magamban a legnagyobbat: valóban mit is jelent az, hogy családon belüli erőszak? Nem a pszichológiai, kriminológiai, hanem szociológia értelmezésében. Hogy kap teret? Miről is beszélünk?

Igyekszem a bennem feltett kérdésekre dolgozatomban válaszolni és remélem minden kérdőjelre egy pont fog válaszolni, nem az üres gondolatok, hanem kész, lezárt mondatok, melyek válaszul szolgálnak majd mindenkinek, aki ezeket a sorokat elolvassa.

1. A család a történelemben

Először is, mielőtt nekivágnánk az elmélkedéseknek, hogy a rendőrök miképp is vélekednek a családon belüli erőszakról, szeretném meghatározni, mi is az a fogalom, hogy család.

Erről a fogalomról már az ókortól kezdve beszélhetünk, azonban az hogy valójában mit értettek e fogalom alatt, azt az eltérést a különböző történeti korszakokban másképp tapasztalhattuk. Nemcsak a családnak a megítélése változott, hanem a családokban élő gyermekeknek a helyzete is. Úgy gondolom, hogy mielőtt elkezdeném ecsetelgetni és filozofálni, hogy mit is jelent napjainkban, teszek egy rövid áttekintést, hogy évekkel, évszázadokkal ezelőtt mi is volt a jellemző családra, gyerekre.

1.1. Fogalma

Mit is jelent, mi az a család? Rengeteg definícióval találkozhatunk, ezek közül kettőt szeretnék kiemelni:

Az egyik neves enciklopédia így vélekedik erről a kérdéskörrel: „A szülő(k), a gyermek(ek) (és legközelebbi hozzátartozóik) közössége.”¹ Tömör, de lényegre törő válasz, úgy gondolom, benne van minden, ami az elsődleges család fogalom meghatározáshoz szükséges.

Egy másik híres lexikon így boncolgatja a témát: „Alapjelentése szerint a közös származású, vérségi kapoccsal egymáshoz fűzött egyének csoportját értjük alatta: szűkebb értelemben jelenti: a közel vérrokonságú és együttélésre utalt egyedek közösségét.”²

Ez egy sokkal tágabb megfogalmazás, mint az elsónél láthattuk. Összetett, és magyarázó.

A családnak fontos szerepe van a társadalmi viszonyokban, hisz egy kisebb fajta csoportosulása. Beszélhetünk hagyományos, kis- nagycsaládról, csonkáról, nukleáris (apa – anya – gyerekek), binukleáris (elvált szülők újrահázasodnak), kiterjedt (kettő vagy több összekapcsolódott nukleáris család alkotja - pl. több generációs család), egyszülős, házasság nélkülről.

¹ Magyar Larousse Enciklopédia I. 516. oldal

² Révai Nagy Lexikona IV. kötet, 742. oldal

Szocializáció szempontjából, fontos szerepet játszik a nevelésben és a beilleszkedésben. A család az első olyan kis közösség, amelybe beleszületünk, nincs választásunk. Viszont, utána, bölcsődébe, óvodába, általános iskolába, majd középiskolába való bekerülésünkért is felelős, ez a társadalmi csoport. A példát, amit otthon látunk, azt visszük magunkkal mindenhova. Rátérnék a témámra, egy ízben, hogyha valaki azt látja, vagy esetleg saját maga lesz részese, az erőszaknak, már másképp fog felnőni, s gondolkodni a világról. Ha valakit kiskorában már bántanak, akkor ő felhatalmazva érzi magát arra, hogy másokat is bántson. Lehetséges, hogy a gyermek azt látja otthon, hogy apa veri anyát, mert valljuk be őszintén az esetek többségében ez a „szokványos”, s később, ő is így fog viszonyulni az ellenkező nemhez. Vagy ő lesz, aki ver, vagy akit vernek és elviseli, mert otthon ezt látta?

1.2. Ókor

Ebben a korban az anyának volt nagyobb jelentősége, a gyermek felnevelésében, illetve a legfontosabb funkció a reprodukció biztosítása, valamint az önellátás. A földrajzi helyzet elége meghatározó volt. Az antik világban a férfiak nem ismerték igazán, hogy mit is jelent valójában az, hogy család.

Athénban például, ha lány született, akkor gyapjúcsomót tettek az ajtóra, utalva a későbbiekre, hogy a nő fontos szerepet töltött be a későbbiek során a gyapjú feldolgozásban. Ha fiúgyermek látta meg a napvilágot, akkor pedig olajkoszorú került az ajtó elé. Az újszülöttről a felnőttek döntöttek, az apának nyilatkoznia kellett arról, hogy megszületett gyermekét befogadja a családba vagy sem.

Rómában például a csecsemőt a földre helyezték. Ha az apa felemelte őt onnan, akkor azal kifejezte, hogy fel fogja nevelni, és elfogadja gyermekének. A római családfő élet – halál ura volt. Feltétlen hatalommal rendelkezett, az egész családja felett, nem beszélve arról, hogy saját gyermekét meg is ölhet.

Az ókori társadalmakban az újszülöttek, később a gyermekek nevelése az anyának volt a feladata, az ő kötelezettségeihez tartozott, viszont a fiúk hétéves koruk után már apukájuk felügyelete alá kerültek. Ezekben az időkben már létrejöttek az iskolák, a katonaság, mely a családok életét befolyásoló intézmények voltak.

A legősibb írás, családi élet elleni bűncselekményeket foglalja magába, nem más, mint Hammurapi törvénykönyve. A házasságtöréseket különböző módon ítélték el az emberek, vagy a férj, vagy éppen az ellenkező nemű, feleség. Az utóbbit figyelembe véve, differenciálták, hogy a nők ezt milyen indíttatásból követték el, anyagi kényszerűségből vagy fajtalanságból. Ilyen esetben, amikor éppen a feleség követte el a bűnt és a férj megbocsátott neki, akkor szerencsésnek mondhatta magát, mert így mentesült a büntetés alól. Más esetben, a házasságot fel is bontották, ahol a férj nem bocsátott meg hűn szeretett asszonyának, aki félrelépett.

Indiában, erőszakról szó sem esett, viszont magát a házasságtörés fogalmát, igencsak kiterjesztően értelmezték és alkalmazták egyaránt. Ha valaki megszegte a házassági esküjét, nem csak az egyik felet érte ebből kifolyólag hátrány, hanem a másik felet, ugyanúgy, „megszűnt a férfi privilegizált helyzete.”³ Aki házasságtörést követett el, halálbüntetés várt rá. Erőszakot nézve, voltak olyan büntetések, mint például, az elefánt taposta össze azt, aki vétett az esküje ellen. Azonban, ha egy nő vált hűtlenné, büntetését izzó vaságyon elégették, a hölgyet viszont nyilvános helyen kutyákkal széttépették.

Görögországban, hogyha a feleség követte el a házasságtörést, akkor a férjének joga volt őt megölni. Viszont ez a joga, akkor nem állt fent, amikor maga a férfi ajánlotta akkor még élete párjának hitt asszonyát másik ellenkező nemű embernek, közösülésre. Nagy általánossággal elmondhatjuk, hogy bárkinek joga volt, ahhoz, hogy a bűnt bántalmazza, ruháit letépje, vagy vele szemben bármilyen erőszakos cselekményt végrehajtson, az ölésen kívül.

1.3. *Középkor*

A középkorban már máshogy zajlott le ez a rendszer. Ott megemlíthetjük a háznép fogalmát, miszerint együtt laktak. A fogalom az egymással vérségi, illetve függőségi kapcsolatban álló embereknek az együttélését jelentette. Magához a háznéphez tartozott a ház ura, annak felesége, gyermekeik, cselédek, inasok, családhoz tartozó egyedülálló személyek, rokonok, néhol a korábbi házasságból származó gyerekek, tehát gyakran több kisebb család együtt élt. A közös háztartásban élők kapcsolatait az általuk megbeszélt és végzett

³ Jogtudományi közlöny, Budapest, 1999. június. 200. oldal

munka rendje határozta meg, ahol mindenkinek meghatározott feladata volt. A közös munka azt eredményezte, hogy a háztartás minden tagja teljes ellátásban részesült, nem kellett nekik semmit sem finanszírozniuk, mivel ott dolgoztak, onnan kaptak ételt és italt, valamint fedelet a fejük fölé, ahol élhettek. Ha az erőszak oldaláról nézzük, akkor a feleségek testi fenyegetése ebben a korban megengedett volt, azért azt is pontosan meghatározták, megszabták, hány ütés jár a különböző mulasztásokért. Közkedvelt volt, a nyilvános kivégzés. A francia forradalmat követően az asszonyok, másik megnevezése a „hallgass” volt. Ahogy teltek az évezredek, évszázadok, úgy nem változott a nők helyzete, az erőszakot tekintve.

A megtermelt javak értékesítésének jogával egyedül a ház ura rendelkezett. Ő volt a felelősége, gyermekeinek, illetve a háztartásban élő személyeknek a gyámja. Az asszonyok, a háztartás vezetését kapták feladatul.

1.4. *Újkor*

Az újkori családmodellek csupán a 16-18. század tájékán alakultak ki. A reneszánsz korának ebben nagy jelentősége volt, ugyanis megerősödött a polgári réteg, s elterjedt a reformáció, mely erősítette a harmonikus családi életet, a példaadást. Új családmódel jött létre: a protestáns parókia, a protestáns egyházak sajátos társadalmi intézménye, mely a lelkeszt illetve a családját foglalta magába. A korai újkorban házasságot nem érzelmi alapon kötöttek, hanem szoros kapcsolat volt a gazdaság belső szerkezetével. Középpontban a gyermekek születése állt. Akinek nem volt gyermeke, azt elítélték.

1.5. *18. század*

A felvilágosodás jelentős változásokat hozott a házasság élet terén. Megjelent a romantikus szerelem, a polgári házasság. Arra törekedtek, hogy a férfiak és a nők szerelemből házassodjanak össze. Ebben a században a gazdasági, társadalmi viszonyok átalakultak, s ennek következtében megváltozott a házaspárok életkori viszonya. Lassacskán eltűntek a korkülönbségek a párok között. A férfit ekkor racionalitás és aktivitás jellemezte, ő volt a családi

üzleti élet meghatározó alakja. A nőnek feladata volt, a család magánéletének gondozása. Ugyanakkor a 18. században Európa nagy része még vidéken élt, ahol a nagycsaládos háztartások voltak jellemzőek.

1.6. 19. század

A család változásai szemmel láthatóak. Ez több mindennel is megmagyarázható, például, az Európa szerte zajló gazdasági átalakulások, a robbanásszerű urbanizáció folyamata. A család lett a magánélet legfontosabb tényezője, mely szabályozta a különböző szokásokat, rituálékat, a nemi szerepeket. Ápolta a kapcsolatokat. A nagycsaládokból, beleértve anyuka apuka gyerekek nagyszülőket, lassan elkezdtek leválni a nagyszülők, kiscsaládok keletkeztek. A polgári kiscsalád a monogám házasságra épült. Az apa volt, aki továbbra is domináns szerepet töltött be a családi életben, kettős hatalommal bír. Egyrészt, a társadalom felé képviseli a szeretteit, valamint ő dönti el, hogy a gyermekeket hogy, s ki nevelje. A gazdasági ügyeket is ő kezeli. Az anya tevékenységi köre az otthon harmóniájának megteremtése volt. A gyerekek nevelése a társadalom érdeklődésének a középpontjába került.

1.7. 20. század

A család ambivalensen átalakult. Egyre inkább előtérbe kerültek az intimitás jellemzői. A családfő szerepe, ahol már nincs meghatározva külön, hogy férfi vagy nő, a pénzkereset volt. Az anya a gyermekek elsődleges nevelője.

1.8. Manapság...

Jelenleg, mai időnket nézve, a család, már nem a földtulajdonon és az örökségeken alapul. Vannak emberek, akik össze sem kötik az életüket, mert szerintük csak amolyan papír lenne, és erre nekik nincs szükségük. Mások korábban, 22-25 éves korban már férjhez mennek, legalábbis napjainkban én ezt tapasztalom a saját ismerőseim körében, hogy visszatért

az, ami anyáink, nagymamáink idején, ez a korán házasodás, családiasodás. Ebben a korban a családfenntartó elsődleges feladata, hogy ellássa családját, a gyermeknevelés pedig az édesanyára hárul. Elterjedtek a házasságkötés nélküli együttélési formák is. A válások száma fokozatosan nő, a gyermekvállalási kedv fokozatosan csökken.

Igazából újra, most került reflektorfény elé a családon belüli erőszak, de ezt maga a világ hívta elő. Eddig is volt, azonban tabunak számított, s valljuk be őszintén ezután is lesz. Ez az a világ, amit mindenki nagyon jól ismer, amiktől annyian félnek és mégis itt élünk. Az egész, a véres híradókkal, a különböző számítógépes, illetve konzolos játékokkal, már teljesen más képet fest a mai fiatalok elé. Ez az a világ, amit mindannyian szapulunk, de azért, hogy jobb legyen, nem sokan tesznek. Mondani könnyű dolgokat, azonban azokat végrehajtani már sokkal nehezebb. Az öldöklés a mindennapjaink részévé vált, ami az erőszak egyik legdurvább része, a fejünket már csak akkor kapnánk fel a televíziók elöl, ha ezekről nem hallanánk, ha lenne olyan nap, hogy a tudósítások nem erről szólnának. Azt nyugodtan kijelenthetjük, hogy ez egy vitathatatlan, létező probléma, egy terjedő járvány, amit orvosolni kellene. S itt még mindig csak a fizikai terrortól esik szó.

2. Elméletek a családon belüli erőszak magyarázatára

A családon belüli erőszak napjaink egyre jobban elhúzódó társadalmi problémája, mely egyre jobban kezd kicsúcsosodni. Azzal tisztában kell lennünk, hogy a Rendőrség ezt egyedül, önmagában nem tudja megoldani, nem képes rá segítség nélkül. Annak érdekében viszont, hogy a bántalmazott biztonságban érezze magát, minden lehetséges és törvényes intézkedést meg kell tenni, azért is, hogy az elkövető felelőssége bizonyítható legyen.

Azt ki szeretném hangsúlyozni, hogy az élettársi kapcsolatban vagy házasságban már nem élő személyek közötti erőszak, valamint a gyermekek, nagyszülők vagy más rokoni sérelemre elkövetett bántalmazás is családon belüli erőszaknak tekinthető.

Attól függően, hogy kire irányul, többféle módon jelenhet meg. Ez egy rendszeres, visszatérő folyamat, mely egyre veszélyesebb jelenség. Mivel a privát szférában történik, nagyon nehéz ezt nyomon követni. Az erőszak attól függ, hogy az illető mennyire tanulta meg azt, hogy hogyan is kell a dühét feldolgozni, valamint azt a stresszt, ami ezzel jár, azt a frusztrációt, ami minden embernek az életében jelen van.

Erre a kérdésre már több elméleti konstrukció és teória keletkezett, s kíséreltek meg magyarázatot adni. Az első elméleti modell a pszichológiai, pszichoanalitikus, amelyről most nem szeretnék beszélni, mert a dolgozatom nem ebből a tantárgyból írom, hanem szociológiából.

A családon belüli erőszak, s ezen belül is inkább a partnerek és házastársak közötti erőszak napjainkban a szakmai, illetve a laikusok érdeklődésének homlokterébe került. Sokan beszélnek róla, elég sokrétűen, de a hazai kutatások kevésége miatt rengeteg téves információ kerül napvilágra, sok a félreértés is. Az elmúlt években szinte minden napra jutott a televíziókban a híradókban egy olya híradás, mely erről számolt be, alulinformáltan.

A szociológiai elméleteket még több alcsoportra tudnám bontani, aszerint, hogy erőforrás-, csere/kontroll, patriarchátus, szociális tanuláselmélet.

A múlt század körülbelül hetvenes, nyolcvanas éveitől megkérdőjelezték a szociológusok a családi erőszakot, a személyiség zavarai magyarázó pszichológiai modell szűk értelmezését. Előtérbe került, az a jelenség, hogy szemben a boldog családdal, ahol minden csupa

móka és kacagás, semmi konfliktus nem kerül előtérbe, vannak ahol a családon belüli erőszak erősen kiterjedt jelenség, amelyet a társadalmon túl, még számos egyéni dolog is jellemez. Lássuk szép sorban a fent említett szociológiai elméleteket.

2.1. *Az erőforrás elmélet:*

A szociológia egyik fő fogalma, hagyományosan a hatalom, vagyis éppen hogy a lehetőségek, a szűkösebb erőforrásokhoz való hozzáférést jelenti. A velük való rendelkezésre, mások viselkedésének meghatározására illetve befolyásolására. Az elmélet szerint a család nem más, mint hasonlóan a többi társadalmi intézményekhez, egy sajátos hatalmi rendszer, mely tartalmazza az erőszakot, a kényszert, vagy az ezzel járó fenyegetéseket. A családi hatalmi egyensúly annak a családtagnak kedvezőbb, akinek több erőforrása van, ez ad lehetőséget arra, hogy gyakrabban kerüljön alkalmazásra a kényszer. Az elmélet értelmében beszélhetünk arról, hogy aki például alacsony társadalmi státuszban nő fel, vagy az iskolázottsága miatt, szükségessé teszi az erőszak családon belüli alkalmazását az uralom érvényesítése érdekében, a dominancia fenntartása érdekében.

2.2. *A csere/kontrollelmélet:*

A csereelmélet szerint, a viselkedést, valamint az emberi kapcsolatokat az öröm, a jutalom, illetve a nyereség keresése és a fájdalom, - amelyből egyből a büntetés jutott eszembe – elkerülése motiválja, s irányítja.

A kontrollelmélet úgy vélekedik, hogy a bűncselekmények elkövetése része az emberi természetnek, s a legtöbb ember azért nem követ el bűnt, mert a megfelelő kontrollmechanizmusok működnek. A költség-haszon típusú megközelítést használva azt tapasztalhatjuk, hogy a családon belüli erőszak megjelenése akkor várható, ha az erőszakos viselkedésnek a költségei nem haladják meg annak a jutalmát, hozadékát. Viszont, ha hiányzik a családi kapcsolatok hatékony társadalmi kontrollja, az növelheti az erőszak kialakulását.

2.3. *A patriarchátuselmélet:*

A patriarchális elmélet értelmében a családi erőszak a nők ellen irányuló férfibántalmazás, amelynek az oka nem az adott egyén vagy az éppen meglévő családműködés, hanem a tagok között fellépő strukturális társadalmi egyenlőtlenség. A családi erőszaknak minden formája hatalmi kérdés, az erőszak e szerint az elmélet szerint hagyományos férfiuralom, a „patriarchális férfi dominancia fenntartásának eszköze, amit a feminista teoretikusok a családi erőszak kizárólagos, vagy döntő okának tekintenek.”⁴

2.4. *A szociális tanuláselmélet:*

„Olyan kognitív viselkedésemélet, amelyet gyakran alkalmaznak a családon belüli erőszakos magatartások magyarázatára is.”⁵ A hagyományos tanuláselméleti változók mellett, ez az elmélet a társas környezetet, illetve a megfigyelés révén lévő tanulás szerepét hangsúlyozza. Ide értve a viselkedések jutalom, vagy büntetéssel történő kioltása, módosítása. Az elmélet szerint a legtöbb humán magatartást egy modell megfigyelésével tudjuk magunkénak. Ezt a családi erőszakra vonatkoztatva, azt mondhatjuk el, hogy a gyerekkori megfigyelések, a mintázatok, - melyek kiskorban követni próbálunk – tanítják meg nekünk, hogy miképp kell felnőni, és felnőttként viselkedni. Az, aki gyermekkorában tanújává válik annak, hogy a szülei egymással szemben agressziót alkalmaznak, annak ez a fajta tapasztalat felnőttként modellül szolgál. Ilyenkor általában a partner bántalmazásában van szerepe. A másik, akit gyermekkorában vernek a szülei, ebben az esetben nem tanúja az egésznek, hanem elszenvedője, ő is ebből úgymond tanul, s ha majd felnőtt lesz, nagy valószínűséggel alkalmazza ezt és válik ebből bántalmazóvá. Az erőszak ebből a szempontból folyamatosan a szocializáció része, hagyományozódik a generációk között, „a gyerekkori tanulási tapasztalatok biztosítják újratermelését, integrációs „öröklődését.”⁶

⁴ Virág György: Családon belüli erőszak 391. oldal

⁵ Virág György: Családon belüli erőszak 391. oldal

⁶ Virág György: Családon belüli erőszak 391. oldal

2.5. *Az erőforráselmélet*

Eszerint valamennyi társadalmi intézmény, így a család, tartalmazza a bántalmazás, fenyegetés bizonyos fokát. Ha valaki rendelkezik megfelelő erőforrásokkal, annál jobban tud érvényesülni, s végigvinni az akaratát a csoporton belül. Van olyan család, ahol a férj alacsony iskolázottsága miatt, nem tud elég pénzt keresni az eltartottjainak, az erőszakhoz fog folyamodni, hogy megtartsa magának a domináns szerepét.

Összegezve tehát, elmondhatjuk, hogy a gyermekkorban elszenvedett vagy megtapasztalt bántalmazás a szülők részéről növeli az esélyét annak, hogy amikor a gyerek felnőtt, saját társadalmi kapcsolataiban agresszívan fog viselkedni. Az anyagiak, a státusz, elismertség ugyancsak konfliktus, s erőszak kiinduló pontja lehet. Megnehezítik a személyiség egyensúlyának, illetve a családi pozíciónak a megtartását. Okozója lehet az erőszaknak a társadalmi példa, a hatékony külső kontroll hiánya, az intim erőszak, az elváró szubkultúra vagy ezen felül még más, az egyéni psziché működésének körébe tartozó jellemzők egyaránt. E szerint az elmélet szerint tehát, aki, amit lát gyermekkorában, amit elszenved, olyanná válik felnőttkorában.

Tóth Olga, szociológus szerint, ezeken az elméleteken felül még van, mert a partner illetve házastárs elleni erőszak okaira vonatkozóan hat magyarázatot találunk, pluszba még a szociális helyzet, és megbirkózási képesség elmélet, rendszerelmélet, erőforrás elmélet.

2.6. *A szociális helyzet és megbirkózási képesség elmélete*

Az fent említett tanulmány szerint két fő tényező okozza a családon belüli erőszakot. Ezt a kontrollelmélethez tudnám hasonlítani, ahogy a költség – haszon példánál is szó volt. A két fő tényező egyrészt, az az, hogy a családban milyen a szociális, anyagi helyzet, mert ha nem megfelelő, akkor stresszhelyzet alakul ki, s erre a legtöbb családnak nincs küzdési mechanizmusa, hogy ezeket túlélje. Példa: szegénység, alacsony jövedelem.

2.7. *A rendszerelméleti magyarázat*

Az elmélet szerint, a családtagok elleni erőszak nem valami patológia következménye, hanem a család, mint társadalmi rendszer működéséből következik. Működése során kiváltja, növeli vagy éppen ellenkezőleg csökkenteti az erőszakot. Ez a magyarázat azt helyezi elsődlegesen előtérbe, hogy leírja azt a mechanizmust, ami az erőszak használatát jellemzi, s melyek azok az interakciók, melyek kiváltják az erőszakot.

2.8. *Családon belüli erőszak sajátosságai:*

- abban a közegben fordul elő sűrűn, amely biztonságot, egyenlőséget kellene, hogy nyújtson a család számára
- az aki, az erőszakot alkalmazza, éppen az a személy, akinek támogatást kellene nyújtania
- az áldozat és az elkövető között sajátos érzelmi kapcsolat van, valamint a kapcsolati konvenciók miatt igen erős a látencia, előfordul, hogy az áldozatok inkább titkolják, szégyellik és eltűrik, hogy erőszakosan viselkednek velük
- a nőknek a prostitúcióra való kényszerítése és kizsákmányolása is ide sorolható

2.9. *Családon belüli erőszak fajtái*

Szóbeli erőszak, ami azt jelenti, hogy valaki veréssel és bántalmazással fenyegeti meg párját, vagy éppen az kerül előtérbe, hogy elveszi tőle például a gyerekeket, vagy öngyilkosságot követ el.

Megfélemlítés: ha tör – zúz, csapkod, tányérokat tör szét, rettegésben tartja, félelmet keltően viselkedik. Állandóan faggatózik, támadóan lép fel a családtagok ellen.

Elszigetelésről akkor beszélhetünk, amikor például a férfi megszabja a feleségének, hogy ő mit csinálhat, hova, s kivel mehet, mit vehet csak fel. Elzárja tőle a telefonját, ellenőrzi az sms-eit, megnézi, aznap kivel telefonált. Mindenhova elkíséri, így folyamatosan ellenőrzése alatt tarja.

Lelki erőszak: Amikor letagad bizonyos dolgokat, elzárkózik a nőtől, kizárja őt a gondolataiból, miközben ugyanúgy ellenőrzi őt. Féltekenykedik, s folyamatosan, de biztosan az önbizalmát a „béka segge alá tapossa”.

Testi erőszak, ez az a téma, amiről szerintem nem kell sokat beszélnem, mert mindenkinek megvan a véleménye, mindenki mást jelent, valaki elnéz bizonyos dolgok felett, míg a másoknak az már bántó dolog. Egy szóval gondolunk arra, hogy ez azt jelenti, mikor a férfi, a nőt fizikailag bántalmazza, eszközökkel súlyosabb esetben fegyverrel fenyegeti.

Szexuális erőszak; Ha a férfi olyan szexuális tevékenységre kényszeríti a nőt, aki azt nem szeretné, ezzel megalázza.

Gazdasági, anyagi erőszak, amikor nem engedi, hogy például felesége dolgozni menjen, vagy, hogy saját pénze legyen. Ha van is neki, mert munkával megkeresi, akkor azt elveszi tőle. Minden, amire pénzt kér, megkérdezi először tőle, hogy miért és mennyi kell pontosan, miközben ő szabadon rendelkezik a vagyonuk felett.

Azt tisztázzuk, hogy nem szabad elfelejteni, hogy a fizikai erőszakot mindig kíséri lelki erőszak is, lelki terror. Nem is létezik olyan fizikai agresszió, mely lelki terrorban először nem ütötte fel a fejét. Vannak statisztikák, melyek megdöbbentően, és azt eredményezik, hogy Magyarországon minden héten valaki áldozatul esik, legrosszabb esetben meghal, a férje, párja brutalitása miatt. Kis országunkban minden második, halállal végződő erőszakos bűncselekmény egy családi ügy. Például valakit brutálisan agyonvernek, megszúrnak, megfújtanak, vagy más módon megölt emberek fele nem csak hogy ismerte, de egykor szerette is gyilkosát, hiszen épp hogy gyermeke, szülője vagy más közeli hozzátartozója volt.

Egyes vélemények szerint a közhittel ellentétben ezek már jó előre látható folyamatok, nem a hirtelen felindulás kiszámíthatatlan szüleménye. Az, hogy valaki megölje közeli családtagját már több évnyi, akár évtizedeken át tartó rendszeres terror előzi meg.

2.10 A családon belüli erőszak tipizálása

A bántalmazás jellege, illetve a sértettek szempontjából szokás csoportosítani.

A bántalmazás jellege szerint beszélhetünk: először is fizikai erőszakról melybe beletartozik a közvetlen fizikai erőszak, például: emberölés, valamint a közvetett fizikai erőszak, a tárgyak rombolásával, dobálásával. Másodszor szó esik elhanyagolásról, lelki bántalmazásról, ezen belül még; verbális (fenyegetőzés), érzelmi abúzus (érzelmi zsarolás). Ide a széles körbe tartozik még, a szexuális erőszak, (szexuális-, erőszak, visszaélés, zaklatás, zsarolás...) gazdasági, illetve társadalmi visszaélés, mint például: a sértett pénzének ellenőrzése.

A sértett szemszögéből beszélhetünk gyermekbántalmazásról, amelyhez remélem, nem kell sokat hozzáfűznöm, mert mindenki érti, hogy miről is van szó. A felsorolást folytatva ide tartozik a házastárs vagy a partner sérelmére elkövetett erőszak, melybe beletartozik a nők elleni, feleség, sérelmére elkövetett, valamint a férfi, a férj elleni bántalmazás. Idős emberek bántalmazása is ebbe a kategóriába tartozik, valamint az egyéb rokonok, például a testvérek sérelmére elkövetett.

A családban megjelenő bántalmazások nem függetlenek egymástól. Az, hogy éppen ki az áldozat, ki szenved el az erőszakot. Az ő életükre is meghatározó lehet, a kisgyerekekről nem is beszélve. A családon belüli erőszak nem homogén, ezért nem teszi lehetővé azt, hogy a benne megjelenő különböző erőszakos formákat egységként tekintsük.

Nemzetközi viszonylatban a különböző vizsgálatok vég nélkül felsorolhatóak. Néhány említés csak ezek közül; Az Egyesült Államokban több mint 32 millió amerikait érint a családon belüli erőszak témaköre. A 2001-es Brit Bűnözés Vizsgálatában kiderült, hogy a lakosság 36%-át érinti élete során.

2.11. De mi van a lelki terrorral?

A fent feltett kérdésre sokan csak úgy vannak vele, hogy megkérdezzük őket, s legyintenek. Melyik családban nem fordul elő olyan, hogy csörögnek a tányérok, a poharak, „hol

ne ütné fel fejét néhanapján az indulat?”⁷ A pszichológia az, amely ezzel bővebben foglalkozik, maga a tudomány talált ki egy olyan ösvényt, amelyen rengeteg lehetőség van. Ennél ingoványosabb talaja nem létezik a világnak, amelyre úgymond expedíciókat kell szervezni, hogy megértsük a mélyen rejlő problémáit. Széles skálán mozog. A határai elmosódottak, s sok megnyilvánulása van. Olyan szerteágazó, akárcsak a tenyéren futkosó bőrredők.

2.12. Mit tehetünk annak érdekében, hogy jó családuk legyen?

Az ember társas lény, igényli azt, hogy a közelében mások legyenek, a szeretet az örömet, boldogságot. A szeretetnek a különböző formáit már megtapasztalta, megismerte. A harmonikus kapcsolatokban gyakran előfordul, hogy annyi a hasonlóság a két fél között, hogy emiatt nagyobb az esély arra, hogy harmonikus, tartós kapcsolatban éljék le életüket. A hasonlóságok nemcsak az előbb említett dolgokban, hanem például, a munkamegosztásban, a családalapításban előnyt jelentenek. Szükséges a jó családhoz, az önismeret, amely segíti az embert a társadalmi intézmények eligazodásában. Ha valaki kellő önismerettel rendelkezik, az érett személyiséget feltételez. Alkalmazkodni is tudni kell, egymást kölcsönösen meg kell érteni, s ebben a legfontosabb a nyílt és őszinte kommunikáció, a kompromisszumkötések. A saját múltat fel kell vállalni, így alakulhat csak ki a közös életben az, hogy az emberek bízzanak egymásnak, és megteremtsék a kölcsönös biztonságérzetet. Az egyik legfontosabb dolog pedig, a harmonikus, és örömteli szexualitás, ami a párok között létrejön. Ez a kölcsönös öröme törekvést jelent.

⁷ http://www.sorsunk-jovonk.hu/lelki_terror_objektiv.html

3. Erőszak a családban

3.1 Gyermekek szerepe

A kicsikkel szembeni erőszak az, amely magába foglalja a fizikai erőszakot. Ezaz egyik részterülete, azonban a szakirodalom nem különíti el őket. A szexuális erőszakot három nagyobb részterületre tudjuk felosztani, aszerint, hogy erőszak, fenyegetés szükséges ahhoz, hogy valaki a partnerét, családtagját szexuális cselekményre kényszerítse. A második, azoknak a személyeknek a szexuális aktusra való kényszerítése, akik természeténél fogva viszony létesítésére képtelenek, lehet szó itt például, a gyermekekről, vagy kóros elmeállapotú emberekről, esetleg védekezésre, valamint akaratnyilvánításra képtelen állapotban vannak, például: drogozik az illető, vagy alkoholt fogyaszt, esetleg személyi szabadságában korlátozott. A harmadik, azaz erőszakos szexuális együttlét, melynek a középpontjában sosem a szexualitás áll, hanem az, hogy a bántalmazó megtörje partnerét, érzékeltesse, hogy alsóbb, vagy felsőbbrendűség van.

A gyermek elleni erőszakos cselekményeknek a 80%-a a legbelső körben, a családban zajlik, és ez lelki és fizikai bántalmazás is egyben, de előfordul a szexuális visszaélés is. A szexuális bántalmazáshoz tartozik az is, amikor a szülő megengedi gyermekének, hogy szex jelenetet nézzen a televízióban, valamint most már, eléggé elterjedt az internet használat a legkisebbek körében is, így az ott lévő pornóvideókat tudja nézni, előfordul az is, hogy a gyermek látja a szüleit nemi aktus létesítése közben. Ez nagy lelki megpróbáltatás számukra.

Kijelenthetjük azt, hogy talán a média még nem foglalkozott ennyit a gyermekek elleni erőszakkal, mint mostanában. Meg kell említeni azonban, hogy a legtöbb újságcikk, hirdetés nem azt a célt szolgálja, hogy a gyermekek ne lássanak például egy meztelen nőt a lapok hasábjain. A sajtónak az lenne a feladata, hogy bátorítsa azokat az embereket, akiket bántalmaztak, hogy ezt ne fojtsák magukba, hanem adják ki, kérjenek segítséget.

Nyugat – Európában 10 erőszakból, ami gyermekek elleni szexuális erőszak, egyre, ha fény derül. Vannak különböző felmérések, melyek kimutatják, hogy ezekben az esetekben

a pedagógusok nem tesznek semmi, hogyha ilyen a tudomásukra jut. Vannak az erre szakosodott, különböző családsegítő szolgálatok, akik ebben segítséget nyújtanak. Előfordul az is, hogy a védőnő, illetve a gyermekorvos ki sem mennek már az érintett helyszínre, mert nem akarnak ujjat húzni a szülőkkel, akik bántalmazták utódaikat.

A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekményeket nem idegenek követik el, hanem az áldozatnak közeli hozzátartozója, akivel együtt él, különösen az apa, nevelőapa, nevelő esetleg a szomszéd.

Ha ez a hatóság tudomására jut, a gyermek még akkor is tovább sérülhet, mert, ahogy kezdetét veszi a nyomozás, az eljárás részét képezi, hogy kicsinek többször is fel kell idéznie s elő kell adnia magát, ahogy kérdezzetik, felidéződik benne a traumás eset. A büntetőeljárás során előfordul, hogy három évig húzzák, halasztják a dolgot, eközben a tettes és az áldozat közös háztartásban él. Előfordul az is, hogy visszavonják a terhelő vallomást is.

A gyermekek viselkedésében mutatkozó néhány dolog, amiből következtethetünk arra, hogy otthon nincs minden rendben:

- levertség, szomorúság, csökkent örömkészség
- bizonytalanság, önértékelési zavarok, csökkentéértékűség érzése
- túlbuzgóság, teljesítési kényszeresség
- figyelmetlenség, tompaság
- agresszivitás, nehezen kezelhetőség
- szorongás, depresszió
- tanulási és szociális zavarok

Ezekre a dolgokra célszerű odafigyelni, már nem csak kisiskolás, hanem óvodás korban is, ugyanis jobb megelőzni a problémát. Lehet, egy öleléssel már csökkenthetjük a szomorúságát a gyerekeknek, s nem lesz olyan szomorú, nem fog csökkenni neki az örömkészsége. Tudja, hogy áll mellette, egy olyan óvónő, vagy oktató, tanító néni, akihez bármikor fordulhat, akinek elmondhat mindent.

1979-ben, Henry Kempe leírt olyan, fejlődési szinteket, amelyeken a társadalomnak keresztül kellene mennie ahhoz, hogy felismerhesse a gyermekbántalmazást, vagy legalábbis annak létezését:

„I. szint: a testi vagy szexuális bántalmazás létezésének tagadása. A látott, tapasztalt bántalmazásokat a pszichotikus, alkoholist, vagy drogfüggő szülő, esetleg idegen vendé-

gek számlájára írják, és úgy gondolják, azoknak semmi közük sincs a társadalom egészségének problémáihoz.

II. szint: a társadalom felfigyel a bántalmazás durvább formáira – a gyermekverésre -, és a súlyosabb testi megnyilvánulásokkal szemben hatékonyabb megoldó stratégiákat kezd kialakítani, a kevésbé súlyos ügyekben pedig megjelenik a korai felismerés és intervenció igénye.

III. szint: egyre többen foglalkoznak a testi bántalmazással és a figyelem azokra a gyerekekre irányul, akik nehezen boldogulnak, és akiket testileg elhanyagolnak. Felismerik a bántalmazás finomabb formáit, mint például a különböző mérgezéseket.

IV. szint: a társadalom felismeri az érzelmi bántalmazást, az elhanyagolást és az elutasítást, a bűnbakkeresés és az emocionális depriváció súlyosabb megjelenési formáit.

V. szint: a társadalom felismeri a szexuálisan zaklatott gyerek súlyos helyzetét.

VI. szint: felismerjük és leszögezzük, hogy minden gyerek fontos tagja a társadalomnak, és az egészséges személyiség fejlődéséhez szerető gondoskodásra, érzelmi biztonságra és kifogástalan táplálékra, illetve megelőző-gyógyító egészségügyi gondozásra van szüksége”⁸

3.2. Nők szerepe

Gyermekkorukban úgy nevelik őket, beszélhetek úgy, igazából, hogy minket; a legfőbb cél a nagy Ő megtalálása, majd jó feleséggé, anyává válni és megfelelni mások elvárásainak. A férjeket boldoggá kell tenni, ha valami megromlik, a családban azt helyre kell hozni, ezt sugallják a női szerepmodellek.

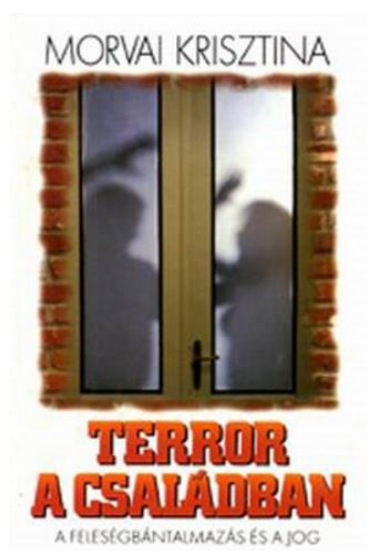
Rengeteg olyan tanulmány létezik, mely arról ír, hogy a párkapcsolatokban, házasságban a nők azok, akiket bántalmaznak. Ezekről az adatokról nemcsak a bírósági akták, rendőrségi jelentések számolnak be, hanem különböző tanulmányok.

Ha a férfiaknak, férjeknek okoznak fordított esetben a nők erőszakot, az mégsem olyan, mint amikor a nőket bántalmazzák. Ez kevésbé drasztikusabb, fájdalmasabb, de lehetnek

⁸ Szexuális gyermekbántalmazás a családban (2001, 10.o.)

kivételek. Valljuk be őszintén, előfordulhat, hogy egy 100 kilós nő, megveri a 70 kilós férjét, akkor az maradandó sérüléseket is okozhat. De a vizsgálatok túlnyomó többsége azt igazolja, hogy a nők veszélyeztetebbek.

A nők családon belüli, fizikai bántalmazásának gyakoriságáról a világ számos országában készítették már felméréseket. Ezeket összehasonlítva különböző eredmények kerültek elő, mert nem mindegy, hogy melyik országban, hogy értelmezik a nők ellen elkövetett agressziót.

⁹A Női és Gyermekjogi Kutató és Oktató Központ vezetője, Morvai Krisztina a Wikipédia szerint: magyar jogász, emberi jogi aktivista, politikus, a Jobbik Magyarországért Mozgalom képviselője az Európai Parlamentben, egyetemi docens az ELTE Állam és Jogtudományi Karán, neki van egy könyve, melynek címe: Terror a családban, amelyben a feleségbántalmazásról ír. Magyarországon ez az első jelentősnek mondható könyv e kérdéskörben. A könyv, gazdag empirikus anyagon alapszik. A szerző áttanulmányozott több mint ezer 1995-96-ban hozott bírósági aktát és ítéletet, melyek a családon belüli erőszak jelenségével kapcsolatos bűncselekményekre vonatkoztak (pl. kiskorú veszélyeztetése, nemi szabadságot sértő bűncselekmények, testi sértések). Ezek mellett több mint 60 interjút is készített bántalmazott nőkkel és családtagjaikkal, melyek legtöbbször valamely anya – otthonokban vagy női börtönökben.

„Morvai Krisztina szerint a feleségbántalmazás nem egy hirtelen felindulásból elkövetett cselekmény, hanem egy hosszú távú folyamat részei, amelynek kezdetét, kiindulási pontját nagyon nehéz észrevenni.”¹⁰

Nézzünk egy két egyesületet, alapítványt, ami a nők elleni erőszak ellen harcol:

Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen (NANE) Egyesület, melynek vezetője Wirth Judit. Maga az egyesület, 1994-ben látta meg a napvilágot, azzal a céllal, hogy egy úgynevezett segélyvonalat indítson a bántalmazott nők részére és a mai napig is megállja a helyét, mert ez az egyetlen telefonos szolgálat e témakörben.

A nők elleni erőszak az ENSZ meghatározása szerint:

⁹ Kép: <http://moly.hu/konyvek/morvai-krisztina-terror-a-csaladban>

¹⁰ Szabó Viktor: Családon belüli erőszak ppt.

„A nők elleni erőszak bármely olyan, a nőket nemük miatt erő erőszakos tett, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést okoz vagy okozhat nőknek, beleértve az effajta tettekkel való fenyegetést, valamint a kényszerítést és a szabadságtól való önkényes megfosztást, történjen az a közéletben vagy a magánszférában.”¹¹

ESZTER Alapítvány:

Teljes neve; ESZTER Alapítvány az Erőszakos Szexuális Támadást Elszenvedettek Rehabilitációjára. Célja a szexuális bűncselekmények áldozatainak pszichoterápiás kezelése, segítése, tájékoztatása és ilyen irányú bűnmegelőzési és bűnüldözésű támogatása. Ez egy közhasznú alapítvány, mely 1991. december 25.-én jött létre, Dr. Virág György pszichiáter közreműködésével és egyik kollégájával. 1994. óta az alapítvány elsődleges tevékenysége az ESZTER Ambulancia működtetése. A fent említett feladatain felül még kutatásokat folytat, kiadványokat jelentet meg, kampányokat szervez mind hazai mind nemzetközi piacon. Az Ambulancia ellátási formái, a honlapjuk¹² szerint a következő:

- egyéni beszélgetés, tanácsadás
- csoportos és egyéni pszichoterápia
- családi és párterápia
- jogi és gyermekvédelmi tanácsadás

A gyermekkel inkább játékos, rajzos foglalkozásokkal próbálnak segíteni, a felnőttekkel inkább beszélgetésekkel, hogy könnyebben feldolgozhassák, ami bűncselekmény megesett velük.

Ellátásai teljesen ingyenesek, adományokból, pályázatokon elnyert és a kliensek által nyújtott támogatásokból tartják fent magukat. Bárki hozzájárulhat ahhoz, hogy az Alapítvány számlájára befizet egy bizonyos összeget, hogy tovább működhessen, de azt ki kell emelni, hogy ez nem feltétele annak, hogy a szolgáltatásokat igénybe vegye bárki.

Az Alapítvány szlogenje pedig a következő, amit szintén a honlapjukon olvashatnak az érdeklődők: „Ha segítségre van szüksége, ne várjon tovább! Ami történt, nem az Ön bűne! Mondja el, hogy segíthessünk!”

¹¹ Deklaráció a Nők Elleni Erőszak Megszüntetéséről, 1993

¹² <http://eszteralapitvany.hu/rolunk/>

3.3. *Miért tűrik el a nők az erőszakot?*

Rengeteg oka lehet, mégis párat szeretnék kiemelni, hogy véleményem szerint a nők miért nem lépnek ki az erőszakos kapcsolataikból, hanem inkább benne ragadnak és élik tovább a szürke hétköznapijaikat. Ilyen ok például, a gyermekek, mert nekik mégiscsak szükségük van mind a kettő szülőre. Volt, akitől már azt is hallottam, hogy egy erőszakos apa is többet ér, mintha egyáltalán nem lenne. Közrejátszik az, ha házastársak, mert a templomban mégiscsak lerakták azt a bizonyos esküt, melyben örök hűséget fogadtak egymásnak, jóban – rosszban.

Van maga, a szerelem, mely egy gyönyörű fogalom, főleg, hogyha mindkét fél ugyanolyan tisztelettel és önzetlen szeretettel van a másik fél iránt. Teszik fel magukban a nők kérdést, ha továbbszeretem, majd talán a nagy betűs szerelem megváltoztatja...

Bűntudat és szégyenérzet, előbbinél a nő magát hibáztatja, utóbbinál meg nem szeretné, hogyha napvilágra kerülne, hogy otthon a négy fal között mit is csinál vele a férje.

Legutoljára, de nem utolsó sorban pedig a gazdasági függőség vagy más néven az anyagi biztonság. Sokan vannak azzal a problémával, hogy egyedül nevelő szülőként, nem tudnák eltartani gyermeküket, családjukat, ezért belekényszerítik magukat ebbe a helyzetbe s csak tűnnek, tűnnek...

Aztán az érzelmi zsarolás, ami az előbb említett dolognak talán a fordítottja, mert ilyenkor a bántalmazó mondja azt, hogy ne menjen el a párja, mert nem tud nélküle élni. Feladja életét, öngyilkos lesz. De mindenki felteheti magában a kérdést, hogy ezt valójában komolyan gondolja, vagy csak így akarja megtartani magának élete párját.

Egy dolgot azonban nem szabad elfelejtünk. Nem biztos, hogy mindig a nők, azok, akik a bántalmazott szerepében feltűnnek. Előfordul nem is egyszer, hogy ők éppen a bántalmazót testesítik meg. Nem egy házasságban fordult már elő és a mai napig is középpontba kerül, hogy nem a férj veri az asszonyt, hanem éppen ellenkezőleg, fordítva. Tehát, amikor a férfi lép fel a bántalmazott szerepében. Azonban ezekről már kevesebb tanulmány, újságcikk és televíziós híradás szól, pedig őket sem szabadna elfelejtenünk. Ugyanolyan terrort élhetnek át, mint a gyengébbik nem. Ezekről mégsem esik szó, mégiscsak tabu témának számít. De vajon miért? Egy férfit nem lehet úgy megsebezni, mint egy nőt?

Ő nem élhet át akkora fájdalmat, mint az ellenkező nem?

4. Rendőrség és családi erőszak

4.1 Rendőri fellépés a gyakorlatban

A fiatalkorú vagy gyermekkorú sérelmére elkövetett bűncselekményeket, a BTK XIX. fejezete, a Nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, ide értve a szexuális kényszerítés, erőszak, gyermekpornográfia, gyermekprostitúció kihasználását és sorolhatnám tovább a bűncselekményeket, de mindegyikben megemlíthetjük a gyermekeket, és a felnőtteket egyaránt. Legfontosabb fejezet a büntető törvénykönyvből, amely kapcsolódik a dolgozatomhoz, a XX. a gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények, többek között: kiskorú veszélyeztetése, gyermekmunka, kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása, kapcsolati erőszak...

Az esetekben többségében, nem merik felfedni, hogy mi történik a családban, így a hatóságnak fogalma sincs róla, hogy az adott helyen valami probléma lenne. Az, hogy a rendőrséghez, vagyis már a TIK-hez (Tevékenység Irányítási Központ), érkezik be a segélyhívás, az egyenruhások kimennek. Az egyszer előforduló vitás ügyekben ez megoldást is jelent, feloldják a pszichés feszültséget, és a család este már újra együtt vacsorázik békében és nyugalomban. Nyilvánvaló, hogy átmeneti helyzet. Legtöbb esetben, már nem elég ez, hogy kimennek a rendőrök, s próbálják orvosolni a felek közötti konfliktust, hanem jogi szabályozásokat is segítségül hívnak, legyen szó a polgári jogról – 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről – családi jogról, valamint a fent említett 2012. évi C. törvény - a Büntető Törvénykönyvről.

4.2. Családi erőszak kezeléséhez kapcsolódó közbiztonsági feladatok

Jelenleg hatályos jogszabály kimondja, „Bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést. A feljelentés kötelező, ha annak elmulasztása bűncselekmény.”¹³

Ha beérkezik a bejelentés, akkor a fent már említett TIK-es haladéktalanul gondoskodik arról, hogy egy szabad járőrt a helyszínre küldjön. Ha már folyamatban van a cselekmény, akkor azonnal kell intézkednie a hivatásosnak. Azonban a bejelentések többsége nem igényli az eljárás megindítását, mivel kiérkezik a rendőr és egyenruhát meglátja az állampolgár, megijed, befejeződik a vita. Látszólag rendezik nézeteltérésüket az emberek. Ha mégsem így történne, akkor a helyszínre érkező járőrök megadják azokat a lehetőségeket, segítségeket, amellyel a sértett élhet, felvilágosítást kaphat, például: a menedékházak, anya – gyermekotthonok...

Abban nagy szerepe van a rendőrségnek, hogy kibékítse a feleket, az adott szituációban, csillapítsa az indulatokat, azonban más tanácsot nem adhat olyan helyzetben, hogy most „miért is nem válnak el, ő egy személtáda?” vagy „költözzön el tőle, nem érdemli meg magát”, esetleg „vigye a gyermeket az anyától, alkalmatlan a nevelésre”. Ezek azok a mondatok, álláspontok, melyekkel a hivatásosok nem élhetnek, pártatlanság és elfogultlanságnak kell, hogy jellemezzék őket.

Vannak olyan esetek, mikor a kiérkező járőrpár már nem találta a helyszínen a bántalmazót. Az áldozat általában jobban megnyílik és meséli el, hogy mi történt vele. Ki bántotta, hogy bántotta, mivel. Jelentőséget kell tulajdonítanunk annak, hogy a feleket külön – külön érdemes kihallgatni, épp ezért, mert bátrabbak és jobban elmondják, mi történt.

A rendőr, ha befejezte az intézkedést, visszatér a kapitányságra és jelentést készít az esetről, amelyet a szolgálat befejezését követően átad a parancsnokának. Ennek tartalmaznia kell: az intézkedés alapjául szolgáló esemény részletes leírását, a rendőri intézkedéseket, különösen ügyelve a kényszerintézkedések foganatosítására. valamint, hogy alkalmaztak - e a következő áldozatvédelmi felhívásokat: figyelemfelhívás, tájékoztatás, menedékhelyre való kísérés...

Ha fennállnak a törvényi feltételek, akkor a bántalmazót elő kell állítani, őrizetbe kell venni és kezdeményezni kell az előzetes letartóztatását vagy a távoltartását. Az utóbbiról majd

¹³ 1998. évi XIX. törvény - a büntetőeljárásról

később fogok szót ejteni, egy másik alfejezetben. Ezekben az esetekben az ügyészt értesíteni kell, melyek azok a tényezők, melyek a bántalmazás veszélyét valószínűsítik.

A körzeti megbízottnak ebben az esetben törekednie kell, hogy körzetében minél kevesebb legyen a családon belüli erőszak. Mivel kisebb közösségről van szó, melyet ez a szolgálat felölel, így a KMB-s az erőszak áldozataival felveszi a kapcsolatot, tájékoztatást ad, milyen jogos és szociális lehetőségeik vannak. Elmondja azokat az intézményeket, melyek segítenek az adott szituációban. Tudomást kell szerezni, hogy az erőszaknak a sértettje között van - e kiskorú, esetleg tanúk között szerepel - e. Ha ez beigazolódik, akkor azonnali hatállyal értesíteni kell a gyermekjóléti szolgálatot, akikkel folyamatos kapcsolatot tart.

4.3. Családi erőszak kezeléséhez kapcsolódó bünygyi feladatok

A témában az Országos Rendőr - Főkapitányság által kiadott, 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására, ezzel figyelembe véve veszem át ezt az alfejezetet.

Amikor erőszakot észlelnek egy családnál, a bűncselekmény helyszínén – ha a körülmények azt indokolják – szemlét kell tartani a bizonyítás miatt. Fel kell deríteni a bizonyítási eszközöket, majd szakszerűen rögzíteni kell őket.

Ilyen esetekben olyan embernek kell végeznie a kutatást, aki kellő empátiával, tapasztalattal bír. A nyomozó köteles az áldozatokat a megfelelő bánásmódban részesíteni, részükre tanácsadást adni. Ha minden feltétel adott hozzá, akkor, aki lelkileg nincs abban az állapotban, tanúvallomását videofelvételen kell rögzíteni. Hiszen mire odakerülnek, hogy a bíróság ezt meg szeretné tekinteni, az emlékek elhalványulnak és nem kapunk olyan pontos képet az esetről, az átélt traumáról. Illetve a gyermekkorú vallomásánál pedig pszichológus segítségét kell bevonni. Vannak speciális esetek, amikor úgynevezett „gyermek – kihallgató szobákat” kell alkalmazni.

4.4. A családon belüli erőszak kezelésével kapcsolatos bűnmegelőzési feladatok

A hatóságoknak már kiskorban el kell kezdeni nevelni a gyermekeket, hogy megelőzzék a későbbi bajokat. Különböző programok állnak a rendőri szervek rendelkezésére, vegyük például a D. A. D. A. programot. Ez az USA-ban indult 1982-ben, melyet a Los angelesi Iskolaszövetség, valamint a helyi rendőrség együtt dolgozott ki, ma már nagyon sok helyen működik. Tehát a magyar D. A. D. A. ennek az átdolgozott kiadása. A betűk jelentése pedig:

- D: dohányzás
- A: alkohol
- D: drog
- A: AIDS.

Ez a program végigkíséri az általános iskolás diákokat, 6-tól 14 éves korukig. Az én iskolámban is, akkor még Bolyai János Általános Iskolában is havonta egyszer egy osztályfőnöki óra keretében tartották meg, a kiképzett, hivatásos rendőrök.

A megyei rendőr – főkapitányságok, ideértve a budapesti főkapitányságot is, kötelesek évente egy alkalommal értékelni a területükön működő civil szervezetekkel a gyermekjóléti szolgálatokat és az együttműködésüket.

Az, hogy a családon belül elkövetett erőszakos fellépés ismertté válik - e vagy sem, nagyban közrejátszik, hogy a sérülés mértéke milyen. Ha orvos is szerepel a dologban, tehát orvosi kezelést von maga után, s kezelőorvos értesíti a rendőrséget, akkor az illetékes nyomozónak meg kell indítania az eljárást.

4.5. Távoltartás

Maga az intézmény, a kényszerintézkedések egyik fajtája. A terheltnek megszabja, a szabad mozgásának és tartózkodásának a megválasztását, illetve jogait korlátozza a személyi szabadság tényleges elvonása nélkül. A távoltartás célja, az, hogy a terhelt bizonyos személytől, esetleg helységtől távol maradjon. Ezt az intézményt a sértett érdekében rendelik

el. Magyarországon a bíróság, többi országban pedig a nyomozó hatóság van felruházva ezzel a jogkörrel.

„Az Országgyűlés az élethez, testi épséghez és méltósághoz minden embert megillető alapvető emberi jogok védelmében, összhangban a nemzetközi egyezményekkel és az Alaptörvénnyel, a hozzátartozók közötti erőszak visszaszorítása érdekében az alábbi törvényt alkotja”: 2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról.

A törvény, értelmező rendelkezése kimondja, mit jelent a hozzátartozók közötti erőszak. A bántalmazott sérelmére elkövetett méltóságot, életet, és szexuális önrendelkezéshez való jogát sérti.

Bántalmazott, akinek a sérelmére elköveti a hozzátartozó az erőszakot. Bántalmazó pedig, az a cselekvőképes hozzátartozó, aki elköveti.

Az erőszak megelőzéséhez kapcsolódóan feladatot látnak el a következő intézmények, melyeket a törvény is rögzít:

- egészségügyi szolgáltatást nyújtók: védőnő, háziorvos, gyermekorvos
- személyes gondoskodást nyújtók: családsegítő szolgálat, központ, gyermekjóléti szolgálat, központ, valamint a családok illetve a gyermekek átmeneti otthona
- közoktatási intézmények: például: nevelési tanácsadó
- gyámhatóság
- ügyészség
- rendőrség
- bíróság
- áldozatsegítés
- menekülteket befogadó intézmények
- valamint legutoljára, de nem utolsó sorban az egyesületek, alapítványok.

Beszélgetünk ideiglenes megelőző, s megelőző távoltartásról. Általánosságban elmondhatjuk, hogy mind a kettő fent említett intézmény korlátozza a bántalmazónak a tartózkodási szabadságát, és annak szabad megváltoztatásának a jogát, a szülői felügyelet jogát, vagy éppen a gyermekével való kapcsolattartásnak a jogát. Hogyha elrendelik a távoltartást, mind megelőző mind ideiglenesen megelőző formáját, akkor a távoltartásnak a hatálya

alatt, aki ellen elrendelték, köteles a törvényben meghatározott szabályokat betartani, mint például:

- a bántalmazottól távol tartani magát
- az életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlantól (Ha ezt közösen használják, akkor is köteles elmenni. A fizetési kötelezettségek nem érintik a bántalmazottat.)
- attól, aki még a távoltartásban meg van határozva, mint személy

Előfordul, hogy a bántalmazó megszegi az egyezséget, ekkor a bántalmazott újból kérheti a távoltartást. Ha megtörténik a határozathozatal, akkor a rendőrség illetve bíróság köteles a bántalmazót értesíteni, hogy ellene távoltartási határozat van hatályban, illetve, hogy hol tud megszállni, milyen feltételek biztosítottak a számára.

A megelőző távoltartás, valamint az ideiglenes megelőző távoltartás hatályát veszti, amikor a bántalmazó elleni büntetőeljárásban a bíróság távoltartást rendeli el büntetni.

4.6. Ideiglenes megelőző távoltartás

A 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény rendelkezéseit pár eltéréssel kell alkalmazni. A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartást, hivatalból: ha helyszíni intézkedés során észleli, erőszakra vonatkozó tények alapján rendeli el, valamint bejelentésre, amit a bántalmazott, PTK-ban meghatározott hozzátartozója („hozzátartozó: a közeli hozzátartozó, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa”)¹⁴ tesz meg.

Az elintézési határidő: haladéktalanul, a helyszínen meg kell hozni. Azonban, „Ha a rendőrség az eljárása során a bántalmazóval szemben az előállítás rendőri intézkedést alkalmazza, a rendőrség a határozatot legkésőbb az előállítás időtartamának lejártáig hozza meg.”¹⁵ 72 órára a rendőrség korlátozhatja a bántalmazót.

¹⁴ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

¹⁵ 2009. évi LXXXIII. tv.

A határozat ellen nincs helye fellebbezésnek, bírói felülvizsgálatra közigazgatási nemperes eljárásban kerül sor. (Nemperes eljárás: „Minden olyan polgári eljárás, amely nem a polgári per szabályai szerint folyik.”¹⁶

4.7. Megelőző távoltartás

Ebben a bíróság nemperes eljárásban dönt, erre külön törvényi szabályozás van. (1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról.) Az eljárásra a bántalmazott tartozódási helye szerinti járásbíróság az illetékes.

A bírósági eljárás automatikusan megindul, hogyha a rendőrség ideiglenes távoltartást rendelt el, azonban megindulhat a bántalmazott, vagy a közeli hozzátartozójának kezdeményezésére is. Ez gyorsított bírósági eljárás keretében történik. A kérelem beadása után három napja van a bíróságnak, hogy határozatot hozzon az alkalmazásáról. A megelőző intézkedést legfeljebb 30 napra lehet elrendelni.

A bántalmazó ez idő alatt, köteles távol tartani magát a bántalmazottól, otthonától és a határozatban megjelölt személyektől. A bántalmazottal sem közvetlenül, sem közvetve nem léphet érintkezésbe.

Aki a szabályokat megszegi, vele szemben a rendőr tettenérésakor kényszerintézkedést alkalmazhat. Örizetbe is veheti, a bíróság pedig elzárást esetleg pénzbírságot állapíthat meg.

4.8. Javaslatok, a rendőri intézkedésekre:

1. Elsődleges feladat, hogy el kell érni, a büntető légkör helyett a segítség szándéka legyen a domináns tényező, de ha bűnözés kerül a képbe, akkor határozottabb fellépés szükséges.
2. Rendőrségnek a szerepe meghatározó, így három vezérelvet szem előtt kell tartania:

¹⁶ Dr. Pribula László: Bírósági nemperes eljárások

- Kötelessége biztosítani a bántalmazott nőnek a biztonságát.
 - A rendőr intézkedését az elkövető magatartásához kell igazítani.
 - Az állami illetve nem állami szervezeteknek együtt kell működniük. A rendszeren belül „a nő biztonsága szempontjából döntő jelentőségű a rendőri beavatkozás és a büntetőeljárás sikere, mivel gyakran ezek az első megtehető lépések”.
3. Szükséges a rendőrök képzésébe bekapcsolni a témám jellemzőinek, okainak és következményének megismerését. Ezen túl, szakmai gyakorlatok, továbbképzések keretében intenzív tréning segítségével is fejleszteni kell.
 4. Szükséges olyan eljárás kidolgozása, amelyben valamennyi a témában érintett szakember munkája összehangolhatóbbá válik ezáltal
 5. Minden esetben automatikusan ki kell közvetíteni a segítő szervezetekhez, amely megakadályozza az előítélet vagy sztereotípiák megjelenését.
 6. Tájékoztató füzetek, írásbeli prospektusok, a segítő szervezetekről.
 7. A felsőfokú képzésekben önálló szervezeti keretben bűnmegelőzési, ifjúságvédelmi és áldozatvédelmi szakképzés beindítása.
 8. Azok a főiskolás hallgatók illetve rendészeti szakközépiskolások, akik valamely területen kitűnnek, több elismerést kellene, hogy kapjanak.
 9. Európai együttműködési mintákat kellene átvennünk, esetleg újakat kialakítani, melyek lehetővé teszik a megelőzés, terápia, illetve a segítség esélyének a megteremtését.

5. A kérdőív szerkezete és felépítése

A családban előforduló erőszak, az elmúlt években, nem csak hazánkban, hanem más országokban is hangsúlyos problémaként lépett elő és került a középpontba. A hazai rendőrség illetve a nemzetközi kutatások is úgy vélik, hogy azonnali beavatkozásra lenne szükség, de ebben mindenki eltérő véleményt alkot. Legyen szó, társadalomkutatóról, szervezetről vagy egyénről. Arra a kérdésre, hogy ezt hogyan oldanák meg, még nem sikerült egységes választ kovácsolni.

Az egyik felfogás szerint, a családon belüli erőszak az emberi jogok megsértését jelenti, ezért kell a rendőrségnek azonnal, határozottan fellépnie. Megmutatván, hogy ők értenek a konfliktuskezeléshez is. Mert ezt a rendészeti szakközépiskolákban illetve a régi főiskola, most már egyetemünk erre vonatkozó karán is oktatják.

Alapvetően mindenkinek a feleség, illetve partner bántalmazására asszociálnak, s az egyenlőtlenségi helyzetből kifolyólag az áldozat és az elkövető határozott megkülönböztetését kell végrehajtani. A másik dolog, amire az emberek gondolnak, az a magánéleti jellegű, beleértve bármely családtag bántalmazását, s óva intenek attól, hogy a helyzet addig fajuljon el, hogy rendőrt kelljen hívni, illetve a hatóság tagjai oldják meg a helyzetet. Inkább a megelőzésre kell a hangsúlyt fektetni.

R. Gelles és M. Straus így vélekedik a témáról: „A rendőrséget és a hadsereget kivéve, talán a családot, mint társadalmi csoportot hatja át leginkább az erőszak, s társadalmunkban az otthon a legerőszaktelibb szociális alrendszer.” A két neves úriember szerint, ha valakit bántalmaznak, illetve megölnék, sokkal nagy a valószínűsége, hogy azt a saját házában, otthonában követik el, családtagjaiktól, mintsem mástól, máshol.¹⁷

Kérdőíveimet az ország három kapitányságán töltötték ki. Nagykanizsán, ahol én is születtem, illetve ott töltöttem az első évfolyamos közrendes, illetve a másodévet lezáró, már szakirány szerinti igazgatásrendészeti szakmai gyakorlatomat. A második helyszín Budapest XX-XXIII. kerület, ahol barátom volt szintén a nyár folyamán. A harmadik pedig, Békés megye, Orosháza Rendőrkapitánysága, ahol egyik szakasztársam és barátnőm is egyben, lakik, illetve gyakornokoskodott.

¹⁷ Gelles, R. J.-Straus, M. A.: Violence in the American Family. Idézi: Flowers, R.B.: Children and Criminality. Greenwood Press, Westport, Connecticut, 1989,

5.1. Kapitányságok

Röviden bemutatnám a három kapitányságot. Először is Nagykanizsával kezdeném, már csak a saját helyzetem miatt, mármint ahol lakom, illetve felcseperedtem kisgyermek korom óta.

Nagykanizsa

Zala megye déli részén fekszik, a Nagykanizsai Rendőrkapitányság illetékességi területe Zala megye déli részén található. Vezető neve, rendfokozata: dr. Molnár József rendőr alezredes, rendőrségi főtanácsos. A terület nagysága 1297 négyzetkilométer, lakosainak száma 101.582 fő. A 76 település közül egy megyei jogú város (Nagykanizsa) kettő város (Zalakaros, Letenye), 73 pedig község. A Rendőrkapitányság területén húzódik csak-

nem 43 km hosszúságban az M7-es autópálya, amely az egyik legfontosabb átvezető út Horvátország, Szlovénia, Olaszország és az Adriai-tenger felé. Jelentőséggel bír még a 7-es, a 74-es és a 61-es számú főútvonal.¹⁸

Nagykanizsa, Letenye és Zalakaros mellett a Rendőrkapitányság jelentősebb települései: Zalakomár, Galambok, Gelse, Hahót és Becsehely.

Feladata és hatásköre:

A Nagykanizsai Rendőrkapitányság a Zala Megyei Rendőr-főkapitányság közvetlen irányítása alatt működő, önálló feladat és hatáskörrel felruházott helyi, rendőri szerv.

A Rendőrkapitányság a Rendőrség helyi hatáskörű bűnmegelőzési, bűnüldözési, közigazgatási és rendészeti feladatokat ellátó állami, fegyveres rendvédelmi szerve. A Rendőrkapitányság illetékessége - a jogszabályban meghatározott kivételekkel - Nagykanizsa Me-

¹⁸ Kép: <http://www.letenyemedia.hu/img/picture/4417/nagykanizsa-rendorseg.jpg>

gyei Jogú Város, Letenye, Zalakaros városok és vonzáskörzeteik közigazgatási területére terjed ki.¹⁹

Nyomozó, szabálysértési és közigazgatási hatóságként, továbbá rendészeti jogkörében a Rendőrség hatáskörébe tartozó ügyekben a jogszabályokban meghatározottak szerint jár el.

A Rendőrkapitányság feladatainak ellátása során együttműködik az állami és önkormányzati szervekkel, a társadalmi és a gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal, civil és kisebbségi szervezetekkel, valamint külföldi és nemzetközi rendvédelmi szervekkel, ha jogszabály a Rendőrség közreműködésének igénybevételét más hatóság vagy hatósági személy számára lehetővé teszi.

Teljesíti a közvetlen irányítás útján kapott feladatokat, a jogszabályokban, utasításokban előírt adatszolgáltatási és véleményadási kötelezettségeket.

BRFK, XX.-XXIII. kerület:

A Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK) a Magyar Rendőrség budapesti igazgatási szervezete. Feladata, a főváros területén belüli rendőri tevékenységek, illetve a hivatásos rendőri erők igazgatása és működtetése. A szervezetet 1991-ben Boross Péter, akkori belügyminiszter alapította, de hasonló feladatokat ellátó (s jogkörrel rendelkező) bűnüldöző szerv, már Budapest létrejöttékor, 1873 óta működött. Felügyeletét a rendészeti tárcát irányító mindenkor miniszter látja el.

A XX.-XXIII. kerületi Rendőrkapitányság magába foglalja Pesterzsébetet, mint XX. kerületet, és Soroksárt, XXIII. kerületet.²⁰

A kapitányság vezetője és rendfokozata: Makádi Katalin r. ezredes, rendőrségi tanácsos.

¹⁹ www.police.hu

²⁰ <http://20.kerulet.ittlakunk.hu/holmi/legfontosabbak/xx-xxiii-keruleti-rendorkapitanysag>

Orosháza:

Maga a város, Békés megyében fekszik, és Békéscsaba illetve Gyula után a harmadik legnagyobb település. Dél-Alföldön helyezkedik el, folyója nincs, tavai is csak a város szélében találhatóak. Természetes úton jött létre a Gyopáros tó, mely nevét adta a helyi gyógy- és strandfürdőnek, amelyről talán

már mindenki hallott innen - onnan úgy is emlegetve, hogy az „Alföld gyöngye”. Orosházához tartozik Gáspártelek.²¹

Maga a Rendőrség, mint bárhol máshol az országban, a helyi megye itt, a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság közvetlen irányítása alatt működik. Önálló feladat és hatáskörrel felruházott helyi, rendőri szerv. A kapitánysághoz tartozó őrök: Tótkomlói Rendőrőrs, illetve a KMB Alosztály.

Rendőrkapitány neve, rendfokozata: Czecher Péter r. alezredes, rendőrségi főtanácsos.

5.2. Kutatás

Maga a családon belüli erőszak legelső kutatásai közé tartozik Tóth Olga tanulmánya,²² amely bemutatta a jelenség különböző elterjedését, a magyar családokban. Az ő reprezentatív kutatása megmutatta, hogy azok a nők, akiket megkérdeztek több mint 28%-a szenvedett el bántalmazást partnerétől, valamint a szexuális erőszakban szenvedők elérték a 8%-t. A gyermekek bántalmazása témakörben, 5% volt a megkérdezetteknek, akiket gyermekkorukban bántalmaztak rendszeresen, 13%-át legalább egyszer rendszeresen elverték a szülők, s a megkérdezett édesanyák a válasza, hogy bántalmazták-e gyermeküket, 18%-a felelte, hogy igen, megverte már az utódot.

²¹ Kép: <http://www.vitalap.hu/download.fcgi?itemid=3161&pid=1&type=2>

²² Országos Bünmegelőzési Bizottság Titkárságának 2004. május 17-én meghirdetett bünmegelőzési pályázata

A statisztikák szerint az országunkban a hozzátartozók által elkövetett erőszakos magatartás következtében átlagosan minden harmadik napon meghal valaki, a családon belüli erőszak gyermekáldozatainak száma havonta legalább egy gyermek.

Európa 11 országában szigorúan tilos a gyermekeknek mindenfajta testi fenyegetése. Nálunk ez nem így van, Magyarországon évente 20-40 gyermek hal meg bántalmazás következtében. Azoknak a számát pedig felbecsülni, sőt megsaccolni sem tudjuk, akiknek életre szóló sérülést okoz a fizikai és lelki oldaláról.

A kórházakban az orvosok korábban évente csupán pár alkalommal találkoztak egyértelműen bántalmazásra utaló sérülésekkel, mára már ez a szám megfordult, hetente többször látnak el olyan kis betegeket, akik a saját szüleik agresszivitása miatt szorúlnak kórházi, illetve orvosi segítségre. Példaként felhozva: égésnyomok, kék-zöld foltok, végtagtörések, koponyasérülések árulkodnak a kisgyerekek erőszakáról.

A helyzet azonban sokkal rosszabb, mint amit a statisztikákból megtudunk. A családokban előforduló brutalitások áldozatai igen gyakran rejtve maradnak. Mindenfajta felmérés elől. Lehetséges okok között szerepel, hogy az áldozat szimplán letagadja az erőszakot, példának okául, hogy megőrizze a családjának egységét vagy esetleg, mert mind lelkileg, mind anyagilag kiszolgáltatott helyzetben van. Sokszor ezeknek a kutatásoknak, statisztikáknak csak a halál teszi nyilvánvalóvá azt, hogy az erőszaknak brutalitás áldozata lett valaki.

Az én kutatásom célja, hogy felmérjem az ország három területén, három különböző városban, illetve három majdnem azt lehet mondani, hogy égtájon, úgymint Nagykanizsa, Dunántúl, Budapest, mint a főváros és Orosháza, mint a Tiszántúl, miként vélekednek a hivatásosok, illetve a kapitányságon dolgozó közalkalmazottak a családon belüli erőszakról.

6. Kutatásom

6.1. Hipotézis

Kérdőívemmel, az volt a célom, hogy megtudjam, az emberek hogyan vélekednek a családon belüli erőszakról. Van - e eltérés az ország három része között, úgy mint egy Dunántúli, Fővárosi, illetve Alföldi kapitányság között.

Az én álláspontom ezekben a kérdésekben a következők voltak, így első ránézésre: Szóbeli erőszak, illetve a megfélemlítés nem számít erőszaknak. A lelki erőszak, pl: a megalázás, másinak a semmibe vétele, valamint a testi erőszak, szexuális erőszak már nagyon is, amelynek két számomra legbrutálisabb része az utolsó két felsorolás. Az, hogy a másinak bántalmazom a háziállatát, az számomra egyáltalán nem családon belüli erőszak, hiába a család része a kicsi néha nagy állat.

Napszakhoz sem igazán tudnám kötni, mert ha baj van, akkor baj van, ahhoz nem kell megvárni az éjszakát, sem a reggelt, és úgy bántalmazni a másikat. Az már más kérdés, hogy szerintem elsődleges célpontjává válnak a kiskorú lányok, illetve a felnőtt nők. Azonban nem szabad megfeledkezni arról sem, amikor éppen a nő üti a férjét. Tehát oda vissza is előfordulhat. Leggyakoribb helyszínek talán egy zárt helyszínt tartanék, nem a nyílt utcát, a közterületet, településtípustól függetlenül. Mely társadalmi csoportokban fordul elő? Véleményem szerint inkább az alsó osztályban, leggyakoribb elkövetők pedig a szellemi foglalkozásúak, akik nem tudják, hogy hol eresszék ki a gőzt. A kiváltó okok között szerepel nekem például: az anyagi jellegű problémák, illetve a szexuális indíttatás, s sok kapcsolatban előfordul a szerelemféltség.

Szerintem a családon belüli erőszak problémájával elsődlegesen, bármelyik szolgálati ágban dolgozó rendőrnek foglalkoznia kellene, bár nem hiszem, hogy sok helyen megteszik. A helyszínelő rendőrnek a sértettel és az elkövetővel is foglalkoznia kell.

A kérdőívem végén pedig, véleményeket lehet olvasgatni, és kiválasztani, hogy melyikkel értenek egyet s melyikkel nem. Az első, amivel én egyetértek azaz, hogy; Függetlenül attól, hogy egy kapcsolatban ki a bántalmazó, a férfi és a nő egyaránt felelős. A másik, amiben nem értek egyet, az: A férfi ideges, azért csap oda. Az ő vállát nyomja a család minden anyagi gondja. Ez szerintem nem igaz, miért pont csak az erősebbik nemet érintené a do-

log? A gyengébbik nemet nem? Miért, ne? Ő nem lehet családfenntartó? Dehogynem! Legalábbis, az én véleményem alapján.

A kutatásom utolsó része, olyan vélemények sorozata, melyek a családon belüli erőszak rendőri kezelésével kapcsolatos. Amivel nem értek egyet: családon belüli erőszak esetén ugyanúgy kell eljárni, mint más erőszakos cselekmény esetén, illetve, hogyha segítséget kér az állampolgár, a rendőr csak a civil szervezethez küldi, valamint, csak akkor van helye rendőri fellépésnek, hogyha a dologban kiskorú a érintett. Teszem fel a kérdést, miért lenne így? Nem mindenkin kellene segíteni? Ha egy idős nőt megver a férje, ő vele nem úgy kell bánni, mert ő már idős? Ez szerintem akkora marhaság.

Tehát a kutatómunkám, 33 kérdéses kérdőív.

Az összegyűjtött tapasztalatom alapján pedig kiderül, hogy az országban, miként vélekednek, talán máshogy? Esetleg a rendőrszív mindenhol ugyanúgy dobban, vagy van, aki ezt máshogy gondolja? A kérdőívekből kiderül...

Először is tisztázzuk, hogy a három kapitányságon hány kérdőív került kiosztásra. 55-50 darabot sikerült szétosztani, mind a három helyen, amelyből nem jött vissza sehol sem, annyi amennyit én szerettem volna. Nagykanizsai kapitányság: 21, Orosháza: 29, Budapest: 33 kérdőív érkezett hozzám, amely alapján elkezdtem a kutatást. Kevés volt, vagyis ahhoz, képest, amit én vártam.

A kérdőív felépítését tekintve öt fő részre tagolható:

- 1. Általános adatok
- 2. Fogalmi meghatározások
- 3. Illetékesség, együttműködés
- 4. Kijelentések listája
- 5. Javaslatok, észrevételek

Bátran kijelenthetem, hogy az utolsó részhez nem igazán érkeztek válaszok, de erről majd később. A többi, ahol karikázni kellett, azt még meg - meg csinálták, de sok embernek még ez is nehézséget okozott.

Általános adatok

- neme,
- születési éve,
- állandó lakóhelye,
- legmagasabb iskolai végzettsége,
- családi állapota,
- gyermekeinek a száma (ha van),
- szolgálatban eltöltött idő,
- munkakörének típusa,
- a szervezetben elfoglalt pozíciója,
- szolgálati ága,
- szolgálati helye

Ezek azok az adatok, melyre mindenki válaszolt. Nekem volt jó, hogy megnézhettem mi az a korosztály, aki kitöltötte, s mi a legmagasabb végzettség a kitöltöttek körében.

Fogalmi meghatározások

Ide sorolható:

- tényezők közül kell dönteni, hogy mi számít családon belüli erőszaknak
- milyen napszakhoz köthető
- kik a sértettek
- leggyakoribb helyszín
- leggyakoribb településtípus
- mely társadalmi csoportban fordul elő
- kik az elkövetők
- leggyakoribb kiváltó ok
- a családon belüli erőszak, magánügy, közügy vagy esetleg mindkettő, egyik sem
- rendőri eljárás során különbséget kell-e tenni, családon belüli és erőszakos cselekmény között
- indokolt-e külön büntetőjogi kategóriába sorolni
- mi jelent védelmet leginkább

Ebben a témakörben már voltak olyan emberek, akik nem válaszoltak minden kérdésre, pedig itt is karikázgatni kellett, illetve egy két feladatnál meghatározni, hogy melyek a fontosabbak, számokkal jelölve.

Illetékesség, együttműködés

Itt a következőkre adtak választ:

- mely szervezeteknek az illetékességi körébe tartozik a családon belüli erőszak kezelése
- kikkel kell elsősorban foglalkozni, ha probléma merül fel
- intézkedett-e munkája során a rendőr,
- civilként találkozott-e vele
- melyek a leghatékonyabb szervek a kezelése érdekében
- a helyszínelő rendőrnek kivel kell foglalkoznia

Kijelentések listája

Az utolsó előtti rész, melyhez a következő kérdéscsoportok tartoztak, melyek igazából vélemények, és azok közül kellett eldönteni, hogy valaki egyetért-e vele, vagy sem. Teljes mértékben elutasítja, vagy támogatja azokat.

Javaslatok, észrevételek

Utolsó, ötödik része a kérdőíveknek. Itt két kérdést tettem fel, melyre többen válaszoltak, ezek közül szemezgettem. Ez a legutolsó része a kérdőívnek, s erről majd később esik szó.

6.2. Feldolgozás

Mi a rendőrök, illetve a megkérdezettek véleménye a családon belüli erőszakról? Első kérdésként merült fel, hogy aki kitölti az milyen nemű. Ez változó volt a három kapitányságon, Nagykanizsa férfi – nő aránya: 71% - 28%. Ugyanez a feltevés Orosházán majdnem a felét jelentette, erősebbik nem: 58%, gyengébbik nem pedig: 41%. Budapesten pedig férfiak aránya 57%, míg a nőké 39%. Elmondhatjuk, hogy az alföldi kapitányságon majdnem fele – fele arányban történt a kitöltés, míg Zala megye városában pedig a férfiak aránya

jóval meghaladta az 50%-ot, talán ez abból is következik, hogy ott inkább közrend, szolgálati ágból töltötték ki a legtöbbet.

Legmagasabb iskolai végzettséget figyelembe véve, Orosházán 34%- a z embereknek befejezte az előző jogutódunk, az akkori Rendőrtiszti Főiskolát, ki nappalin ki levelezőn, míg Budapesten ez az arány csak 27%-os. Itt kicsit megdöbbenem, mégiscsak a Fővárosban van az egyetem, a régi Rendőrtiszti Főiskola, s mégsem a pestiek voltak azok, ahol a legtöbb itt végzett válaszolt, ahol ma már a mi sulink az NKE – RTK áll.

Családi állapotot tekintve, ami a kérdőív ötödik kérdése, 38%-os arányban Nagykanizsán van a legtöbb hajadon illetve nőtlen, a házasságban élők aránya 10%-as kevesebb, míg az élettársi kapcsolatban élők százaléka; 19, az elváltaké és egyedül élőké pedig: 14%. Ez a kérdés Orosházán úgy néz ki, hogy: a házasok és az élettársa kapcsolatban élők aránya megegyezik, mind a kettő 34%, a nőtlen illetve hajadonok 20%, s az elvált és párkapcsolatban folytatja tovább az életét mindösszesen 3 fő, azaz 10%. Nagykanizsán elő sem fordult, olyan, aki esetleg elvált volna, s jelenleg boldog párkapcsolatban él, lehet, hogy ez összefüggésbe hozható az életkorokkal, ahol inkább ez a 1980-as születésűek vannak előnyben, illetve egy fő, aki 1969-ben látta meg a napvilágot, a többiek pedig inkább 1986, 1976, 1990, környékén születtek. Budapestet nézve 10 ember, azaz 30%-a élettársi kapcsolatban él, utána következik a hajadonok száma, 24%-kal, s a házasok, 21%-kal. Öt fő, azaz 15% él elváltan párkapcsolatban, s két ember pedig elváltan és egyedül. Itt a legtöbb az elváltak és párkapcsolatban élők száma.

Munkakör típust figyelembe véve elmondhatjuk, hogy Budapesten 100%-os arányban mindenki hivatásos. Ez nem mondható el Orosházán, ahol van egy ember, aki köztisztviselő, 3 fő közalkalmazott és egy egyéb, amely a kérdőíven így lett feltüntetve, ő pedig „Senior”. A szeniorok, azok a hivatásos rendőrök, akik nyugdíjba vonultak, de utána mégis visszatértek a Rendőrséghez. Ők egy „Különleges foglalkoztatási állomány.”²³ A törvény emellett kimondja: „A szenior állományba tartozó szolgálati beosztást nem lát el. A szenior állományban történő foglalkoztatásra a rendőrség és a szolgálati járandóságra jogosult határozott idejű szerződést köt, amely alapján az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig foglalkoztatható.” Nagykanizsán 19 fő hivatásos és egy ember pedig köztisztviselő.

²³ 2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról

A szervezetben elfoglalt pozíciója alapján, Budapesten és Orosházán ugyanolyan a százalékos elosztás. Mindkét helyen a beosztottak aránya: 75%, a középvezetők pedig 24%. Ami a kérdésben a válaszok között található harmadik kategóriát öleli fel; a felsővezető, olyannal nem találkoztam a kiértékelés közben. Ez abból is adódhat talán, hogy olyan magas beosztású vezetővel nem töltöttünk ki kérdőívet, vagy esetleg még nem érték el azt a korhatárt, azt a minimumot, ami ahhoz szükséges, hogy felsővezetők legyenek.

Nézzük meg a szolgálati ágakat, amelyekbe beletartoznak. Nyugodtan kijelenthetem, hogy a közrendes állománnyal lett leginkább kitöltve a kutatásom, mert mind a három kapitányságon a közrend kapta a legmagasabb százalékot. Ezután Nagykanizsán például: az igazgatásrendészet 14%-al, Budapesten 24%-ban szintén az igazgatásrendészet és 12%-ban pedig bűnügy. Orosházán már más volt a helyzet, ott jóval több szolgálati ág megmutatkozik. Közrend itt is az első helyen áll, ahogy már megemlítettem, 41%-kal, öt követi 31%-kal az igazgatásrendészet aztán 17%-kal a bűnügy, s határőrség illetve közlekedési osztály 1 – 1 fővel, ami a kérdőívben nem lett külön feltüntetve, csak, mint hetedik válaszadási lehetőségként, egyébként, és oda írhatták be, azok, akiknek a szolgálati ága nem volt papírra vetve.

Szolgálati helyet tekintve mindenki bejelölte, ahol éppen dolgozik. A válaszok között szerepelt: Budapest, megyeszékhely, város, község. Egyértelmű, hogy aki pesten teljesít szolgálatot az a fővárost jelölte meg, a másik két kapitányság pedig a várost karikázta be.

Ezzel az utolsó kérdéssel véget is ért a kérdőív általános adatokra vonatkozó része.

A következő, római számmal jelölt második rész a fent említett már, fogalmi meghatározások. Lássuk, hogy itt milyen eredmények születtek.

A témakör első kérdése, a felsoroltak közül kellett kiválasztani, hogy az a kitöltendő szerint családon belüli erőszaknak számít – e vagy sem.

A következő táblázatban szeretném szemléltetni, hogy mely kérdésekre adtak igennel válaszokat, s azok, hogy oszlanak el százalékosan. Tehát, még egyszer kiemelném, hogy az igen válaszokat tüntettem fel, a nemlegesekkel nem foglalkoztam.

	Kérdések								
Kapitányságok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Nagykanizsa	19 %	42 %	42 %	61 %	100%	100%	47 %	76 %	38 %
Orosháza	48 %	51 %	51 %	51 %	93 %	100%	51 %	68 %	58 %
Budapest	90 %	93 %	87 %	84 %	93 %	93 %	90 %	81 %	87 %

A számokkal jelölt kérdések a következők:

1. szóbeli erőszak (pl.: fenyegetés, sértegetés, gúnyolódás)
2. megfélemlítés
3. lelki erőszak (pl.: megalázás, a másik semmibe vétele)
4. elszigetelés (pl.: közösségi élettől való elzárás, ellenőrzés)
5. testi erőszak
6. szexuális erőszak
7. gazdasági, anyagi erőszak (pl.: a munkához való jog megtagadása, a pénz feletti rendelkezés kisajátítása)
8. mozgásszabadság, elemi igények korlátozása (pl.: éheztetés, szomjazzatás, bezárás, megkötözés)
9. a másik fél kedvenc háziállatának bántalmazása

A hatodik kérdés volt az, amely két kapitányságon is egyértelmű, erőszaknak számít, a harmadik helyen pedig némi eltérés észlelhető csupán. Az viszont mindenkinek feltűnhet, hogy az első kérdésben a nagykanizsai rendőrök csekély 19 %-a válaszolt igennel a feltett kérdésre, míg a pestiek 91%-a.

Ezek után következnek a szubjektív kérdések, amelyre szinte mindenki mást válaszolt. Nézzük őket. Az első ilyen volt, hogy tipikusan mely napszakhoz köthető a családon belüli erőszak. A válaszok között szerepelt: reggeli órák, napközben, esti órák, éjszaka, folyamatosan egész nap, nincs tipikus napszak s joker válasz a nem tudja opció.

Budapesten a legtöbb voksot, 30%-kal a „nincs tipikus helyszín” kapta, míg Orosházán fej – fej mellett 27 – 27%-kal az éjszaka és a nincs tipikus helyszín. Nagykanizsán 52%-kal, több mint a fele, azt karikázta be, hogy szintén nincs tipikus helyszíne. Sok szavazatot kapott még az éjszaka, aztán őt követi a folyamatosan, egész nap. Talán ha meghalljuk azt a szót, hogy erőszak, esetleg terror, akkor arra asszociálunk, hogy az csak éjszaka történhet meg. Mert akkor üresek az utcák, mindenki alszik, s senki nem járkal arra, csak hogyha valakinek dolga van. Jelen esetben nem arról beszélek, aki épp dolgozni indul hajnalban, hanem, aki éppen valamilyen bűncselekményen töri a fejét. Az is szóba jöhet, hogy a színekkel hozzuk összefüggésbe, mert az erőszakra nekem a piros jut eszembe, viszont a terrorról és a fájdalomról a fekete, s éjszaka sötétségbe, feketeségbe burkolózik minden.

Kik lehetnek a sértettek, vetődik fel a következő kérdésben. A három kapitányság közül egyedül a fővárosban nem adtak választ minden opcióra, mert ott a fiatalok lányokra illetve a felnőtt férfiakra senki sem voksolt. A többi opció közül, a fővárosban első helyen szerepel a nincs tipikus sértett válasz, majd ezt követve a felnőtt nők 24%-kal, a fiatalok lányok 18%-kal, 4 fő nem adott rá választ, vagyis azt jelölték be, hogy nem tudják. Nagykanizsán a legmagasabb százalékos arányt a felnőtt nők érték el, 52%-kal, utánuk a fiatalok lányok illetve a harmadik helyen a fiatalok fiúk. Itt több holtverseny is előfordult, egy – egy ember jelölte be; felnőtt férfiak, idős férfiak, illetve hogy nem tudja, valamint három – három fő, az idős nőket és azt az opciót, hogy szerintük nincs tipikus sértett. Orosházán a legmagasabb szavazati arányt, 48%-kal a felnőtt nők nyerték meg maguknak, majd a fiatalok lányok, illetve a kiskorú lányok 24%-kal. Elmondhatjuk, hogy mind a három kapitányságon a felnőtt nők kerültek előtérbe. Az emberek úgy ítélik meg, hogy ők vannak kitéve a legnagyobb veszélynek, ha családon belüli erőszakra van szó. Úgy gondolom, azért a nők kerültek előtérbe, mert a médiában sem igazán hallunk olyan híradásokat, miszerint a nő bántalmazta férjét. Sokkal inkább az ellenkezője, miszerint a gyengébbik nem került szorult helyzetbe.

Leggyakoribb helyszín? A fővárosban mindegyikre akadt példa, amit bekarikáztak, mégis első helyen szerepelt 30%-kal, hogy nincs is tipikus helyszíne. Sokan jelölték ezt be, gondolom, mert tényleg nem tudták eldönteni, pedig volt néhány opció, például: közterület, lakótelepi lakás, bérház, családi ház, más zárt helység. Második helyen szerepel a lakótelepi lakás, 21%-kal, majd ezt a választ követi a másik joker kérdés, a nem tudja. Nagykanizsán szintén első helyen szerepel a nincs tipikus helyszín válasz, 42%-kal, aztán a családi ház 23%-kal, míg végül a lakótelepi lakás, közterület és a társasház. Itt például volt három

olyan lehetőség, melyet be sem karikáztak, ezek: bérház, bérlakás, más zárt helység, esetleg egyéb feltüntetés. Azt a választ pedig, hogy nem tudja, senki sem jelölte meg. Orosházán sem lett bejelölve a hatodik opció, a zárt helység. Viszont első helyen, mint a fővárosban a nincs tipikus helyszín nyert, 34%-kal, ezt követi 20%-kal a családi ház illetve fej – fej mellett, 10 – 10%-kal a bérház, bérlakás, és a társasházi lakás. Összességében elmondhatjuk, hogy két helyen be sem lett karikázva a zárt helység, amely arra utal, hogy a rendőrök véleménye szerint ott nem fordul elő, gondolok itt pl.: a pincékre.

A 17. kérdés: Mely társadalmi csoportokhoz tartozó családokban fordul elő a családon belüli erőszak? Nos, ez felkeltette az érdeklődésemet, hogy mit is gondolnak erről. Vajon a felső osztály, vagy pont az ellentétje az alsó? Esetleg nem tudnak tipikus társadalmi csoportot, amelyre ez jellemző lenne. A fővárosban az előbb említett kapta a legtöbb karikázást, épp úgy, ahogy Orosházán, míg Zalában az alsó osztály. Én úgy gondolom, hogy nem mindig, az alsó osztályban történnek ezek a konfliktusok, mert kiket is jelent ez a megjelölés? Nyilván, akik nem a felsőbe tartoznak, nem az ügyvédek és orvosok közé, hanem éppen azok az emberek közé, akik mindennapi kenyerüket kevesebb jövedelemmel rendelkező munkával szerzik meg. Összefüggésben a következő kérdéssel, mely a kérdőív részét képezi, hogy kik a leggyakoribb elkövetők. Találunk a válaszok között tanulókat, fizikai illetve szellemi foglalkozásúakat, munkanélkülieket, háztartásbelieket, nyugdíjasokat. A vidéki kapitányságokon a munkanélkülieket karikázták be a legtöbben, talán nem véletlenül. Gondoljunk csak bele, hogy, aki nem dolgozik, mennyi feszültség és konfliktus övezheti a családját, illetve a házat, amiben lakik. Már akinek van, miben, mert arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a munkanélküliek jelenthetik a hajléktalanokat is. Nekik pedig igazából senkijük sincs, mert az utcán tengetik a mindennapjaikat. Mégis, én is úgy vélem, hogy inkább a munkanélkülieket sújtja ez a veszély, hogy valami erőszak jelenjen meg a családjukban, mert talán a felső osztály, ahol igazából mindent megtehetnek, mert pénzük van bőven, amiért megdolgoztak, már aki... Persze, ez nem azt jelenti, hogy csak ott van családi béke és szeretet, ugyanis egy – két családban nagyobb az összetartás, ott ahol nincs pénz, vagyis nagyon meg kell becsülniük és spórolni, mint ott, ahol még a „csapból is pénz folyik”.

Ezzel át is térünk a másik kérdéshez, (18.) mely fontos szerepet tölt be a kérdőívemben. Ez pedig az, hogy vajon mi lehet a kiváltó oka a terrornak, az erőszaknak? A válaszok, melyek közül lehet karikázni, akár többet is:

- anyagi jellegű probléma
- féltékenység
- kábítószer
- bosszú
- szexuális indíttatás
- alkoholos befolyásoltság
- féltés,

illetve egy nem tudja és egy egyéb opció. Ezek azok a problémák, melyekre egyből gondolunk, ha bármi baj érne minket, illetve a családjunkat. Miért tette? Féltékenységből, bosszúból... Hogyan? Alkoholos, illetve kábítószeres befolyásoltság alatt. Mégis első helyen szerepel a féltés, a szeszital, illetve Orosházán hol versenyben, 44 – 44%-kal az anyagi jellegű problémák és az alkohol szintén.

Az, hogy a családon belüli erőszak magánügy, közügy esetleg mindkettő, elég érdekes vélemények születtek. Nagykanizsán, előfordult az is, hogy nem válaszolt erre a kérdésre valaki. Talán ő sem tudta eldönteni, azonban 14%, az első kódszámot karikázta be. Ennél többen, heten, azaz 33%, az, aki a közügyet választotta, melyekre kaptam indokokat is.

- „Közügy, mert van amikor már nem tudnak segíteni egyrészt a felek, és akkor kell külső segítség.”
- „Közügy, mert a sértett másképp nem védhető meg.”
- „Közügy, mert a társadalomnak védelmezni kell azokat, akik valamilyen oknál fogva képtelenek a maguk védelmére. pl.: koruknál fogva”

A harmadik opció, az volt, hogy közügy és magánügy egyaránt, erre 28% szavazott, ahol volt egy magyarázat is: „Magánügy mert a családra tartozik, nem másokra, közügy: segítséget nyújthatnak egymásnak a bántalmazottak és ez bűncselekmény.”

Budapesten az összesítés így alakult, 30% mondta azt, hogy ez közügy, idézem: „mert az erőszak lehet hivatalból üldözendő is.” 27%-a azt mondta, igazából mind a kettő. Magán és köz is. Végül, de nem utolsó sorban pedig 18% karikázta be a magánügyet, miszerint:

„mert, csak a családra tartozik.” Azonban itt is akadtak olyanok, nem is kevés létszámban (21%), akik azt karikázták, hogy inkább nem tudják.

Orosházán a következőképp alakult ez a kérdés. Az első opció, a magánügy melyre 20% karikázott; „Magánügy, mert ha nem jelentik be nem tudunk intézkedni” Közügy, mert „az erőszak semmilyen formája nem lehet magánügy.” Erre voksoltak a legtöbben, 10 fő, azaz 34%. Volt, aki azt válaszolta, hogy mind a kettő, mert „mindenkire tartozik”.

1998-ban, az Európai Unió Badenben tartott egy konferenciát, ahol egyértelmű állásfoglalás született, mely szerint a családban előforduló erőszak nem magánügy.

Már a 21-ik kérdésnél járunk, ahol a következő volt feltéve: Ön szerint a rendőri eljárás során kell – e különbséget tenni a családon belüli és egyéb erőszakos cselekmény között? Nos, Zalában 61%-a mondta, hogy igenis különbséget kell tenni, „pl.: az erőszakos cselekmény felderítése után védeni kell a személyt a saját családtagjától.” A másik válasz volt: „Igen, mert a családon belüli erőszak esetén a jogrendszer és egy esetleges rokonsági fok köti egymáshoz a feleket sokkal szorosabban, mint más erőszakos cselekmény esetén.”

A fővárosban majdnem a fele válaszolta (48%), hogy különbséget kell tenni, mert „teljesen más kategória akár a családon belüli erőszak mint egy szexuális erőszak”. Ezt követve, nagyon kevés eltéréssel 27% szerint nem kell különbséget tenni, míg 24% egyáltalán nem is tudja.

Az alföldön volt egy fő, aki egyáltalán nem is válaszolt erre a kérdésre, pedig eldöntendő, tehát igen nem, vagy esetleg nem tudja. De ő semmit sem jelölt be. A többiek kiemelkedően (44%) válaszolták azt, hogy igenis különbséget kell tenni, míg egyenlőség alakult ki a másik két válasz között, 27 – 27%-kal.

Ezzel véget is ért a kérdőívem második nagyobb fejezete, nézzük a harmadikat: Illetékeség, együttműködés.

Itt elsősorban arról beszélgetünk, hogy mely szervezetek illetékességi körébe tartozik a családon belüli erőszak kezelése. Akit megkérdeztem, ő intézkedett – e már ilyen ügyben esetleg civilként találkozott – e ezzel a témával, illetve, hogy a hatékonyabb kezelése érdekében mely szervezetekkel lenne javasolt együttműködnie a hatóságnak.

A Dunántúlon eléggé megosztó az első kérdés, miszerint mely szervezeteknek az illetékességi körébe tartozik. A legtöbben (57%), a családsegítőt karikázták be, majd ezt követte a

gyermekjóléti szolgálat, s hol versenyben 33 – 33% pedig a rendőrség és a civil szervezetek.

Orosházán a legtöbben a rendőrséget karikázták be (48%). Ezt pedig a gyermekjóléti szolgálat követi, majd kicsit kisebb különbséggel csak a családsegítő.

Budapesten 45%-a válaszolta, hogy a családsegítő, illetve a rendőrség. Harmadik helyen pedig a gyermekjóléti szolgálat következik.

Mind a három kapitányságon benne volt az első három között a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálat. Talán mert, a rendőrök, akik kitöltötték, ezekkel a szervekkel találkoztak az intézkedések közben vagy egyszerűen csak úgy gondolják, hogy a gyermekeknél ez az elsődleges, ez a két szervezet.

A 25. kérdés: elsősorban kiknek kell elsősorban foglalkoznia családon belüli erőszak problémájával? Budapesten volt olyan személy, aki mindenkit fontosnak tartott, míg első helyen mégis: bármelyik szolgálati ágban dolgozó rendőr, illetve a váltásparancsnok „végzett”. Van két válasz, ahol egyik helyen 24- 24%-ka válaszolta ugyanazt, illetve 18- 18%-a. A 24% bejelölte a közterületi járőrt, és az ügyeletes tisztet, az utóbbi pedig, a bűnügyi nyomozó, vizsgáló, illetve nem tudja válasz született.

Nagykanizsán volt, aki egyáltalán nem válaszolt, talán mert egyik sem, vagy mindegyik válaszban látott valamit? Esetleg nem tudott dönteni, én úgy gondolom, vagy egyszerűen figyelmetlenségi okokból ez a kérdés kimaradt nála. Itt első helyen a 6. válasz „nyert”, amely az áldozatvédelmi referens lett, aki nem más, mint: „az áldozatsegítő feladatok ellátására az ORFK-n, illetve a rendőri szerveknél kinevezett vagy megbízott személy.”²⁴ Ugyanúgy 38%-kal az ifjúságvédelmi előadó is első helyen végzett. Ő azokat a feladatok végzi, ami minden esetben bűnügyi jellegűek, nyomozókat illetve vizsgálókat jelölnek ki az ifjúságvédelmi feladatok ellátására. Dobogós helyen van még: 28%-kal a közrendvédelem alosztályai, illetve hármas holtversenyben, 14%-kal a közterületi járőr, a bűnügyi nyomozó s a váltásparancsnok.

Orosháza: Első helyen az áldozatvédelmi referens áll (41%). Ezt követi a váltásparancsnok illetve bármelyik szolgálati ágban dolgozó rendőr, harmadik helyen pedig, az ifjúságvédelmi előadó (20%) van.

²⁴ AZ Országos Rendőrfőkapitány 2/2013. (I. 31.) ORFK Utasítása, a rendőrség áldozatsegítő feladatairól

A három kapitányságot összehasonlítva, Nagykanizsán és Orosházán is első helyen az áldozatvédelmi referens végzett, míg a fővárosban bármelyik szolgálati ágba tartozó rendőr. Érdekes, hogy vidéken úgy vélik a szolgálatukat teljesítők, hogy elsődlegesen az áldozatvédelmi referensnek kell foglalkoznia az erőszakkal, de kiemelendő, hogy a pesti kapitányság válaszában benne van az áldozatsegítő is, viszont nincs külön feltüntetve. Vidéken szerepet kapott még az ifjúságvédelmi előadó, amivel viszont a fővárosban nem találkozhatunk. Megint csak egy Dunántúli, Alföldi sajátosság lenne, hogy azok a rendőrök, ezt jelölték meg második legfontosabbnak? Előfordul azonban olyan válasz, mely mind a három kapitányságon meg lett jelölve: a váltásparancsnok. Véleményem szerint is neki kell elsődlegesen foglalkoznia ezzel a kérdéskörrel, mert mégiscsak ő az, aki ha baj van, kiküldi a járőröket, sőt elég sokszor még ki is megy velük a helyszínre.

26. kérdés; Munkája során intézkedett – e családon belüli erőszak ügyében, ha igen, akkor körülbelül hányszor, illetve tudomása szerint együttműködött – e a rendőrség más szervezettel? Orosházán, 31%-ka vallotta be, hogy valóban részese volt már. Ezek közül, született rengeteg eredmény arra vonatkozóan, ez hányszor történt meg. 25-től egészen 100-ig terjed a lista, ahol legtöbbször arra kérdésre, hogy együttműködtek – e mással azt válaszolták, hogy a családsegítőkkal és a gyermekjóléti szolgálattal. Volt, aki még a bírósággal is, illetve a gyermekvédelmi szakhatósággal, önkormányzattal. Véleményem szerint, azért fordul elő, majdnem mindenkinél, vagy a családsegítő, vagy a gyermekek védelmében lévő szervezet, mert nagyon sokan olyan eseteknél voltak helyszínen, ahol kiskorú is áldozatává vált a terrornak s neki kellett elsődlegesen segítséget nyújtani.

Budapesten, kevesebb, mint 40 % válaszolt igennel, ahol szintén egészen 60-ig megy az a becslés, hogy hány esetben. Itt is első helyek között végzett a családsegítő illetve a gyermekjóléti szolgálat, aztán említhető még: gyermekvédelmi szakhatóság, gyermekvédelmi intézmény illetve egyéb, melyre példát nem hoztak fel. A fővárosban a következő gyermekvédelmi intézményeket lehet ismerni: Aga Gyermekotthon, Béke Gyermekotthon, Bokréta Lakásotthonai, Nyitott Világ Fejlesztő Iskola s még sorolhatnám.²⁵

Nagykanizsán 5 fő nem jelezte csak, rajtuk kívül pedig mindenki intézkedett már. Volt, aki „csak” kétszer háromszor, de gondolom, mert még alig egy pár éve teljesítenek szolgálatot, ők pedig a gyermekvédelmi intézményekkel illetve a családsegítővel működtek együtt. Volt, olyan, aki pedig már több mint 50-szer intézkedett, nyilván mert már nem olyan fia-

²⁵ <https://www.fogyigysz.hu/intezmenyek>

tal és rengeteg tapasztalattal rendelkezik. Ő majdnem az összes választ bekarikázta, hogy kikkel dolgozott együtt, egyedül az nem lett megjelölve, hogy nem működtek együtt más-sal.

Ehhez a csatolnám, a 28. kérdést, hogy civilként találkoztak – e a problémával. Budapesten 15%-a volt már ilyen helyzetben, az egy kettő alkalomtól egészen 15-ig. Volt, aki rokon-ságában, a szomszédságában illetve lakókörnyezetében valamint egyéb esetekben, melye-ket nem jelöltek meg. A kérdésen belül a C pontban pedig előfordult, aki intézkedett is, de sajnos voltak olyanok, akik nem. Nagykanizsán, 14%-a találkozott már a problémával, amelyből ketten tettek is valamit az ügy érdekében. Elsősorban az ismeretségi körökben illetve a szomszédságban fordult elő. Orosházán 13%-a válaszolt igennel, azaz 4 ember, melyből 3 intézkedett is annak érdekében, hogy a probléma megoldódjon.

A témakör utolsó kérdése, hogy kinek kell a helyszínelő rendőrnek foglalkoznia. Talán a sértettel vagy az elkövetővel? Esetleg mind a kettővel? Orosházán egyértelműen a harma-dik választ jelölték be elsőnek (68%). Nagykanizsán csak 80%-kal, Budapesten pedig több mint a fele (51%), válaszolta ugyanezt a feltett kérdésre. Ebben mind a három kapitányság egyet értett, hogy mind a kettővel foglalkozni kell, nem külön a sértettel és az elkövetővel. Egységbe foglalva kell a problémát megoldani s senkit sem szabad egyedül hagyni, hátha valaki kárt tenne magában. Ezt el kell kerülni, ugyanis egy nemcsak lelkiileg, de pszichi-kailag is sérült ember képes olyan dolgokat tenni, melyeket később megbánna.

Kijelentések listája; Ebben a témakörben meg voltak adva különböző vélemények, melye-ket osztályozni kellett aszerint, hogy: Egyáltalán nem ért vele egyet, akkor ez kapta az egyest, míg a Teljesen egyetért az ötöst. A közbe esők számok pedig, a köztes állapotot jelölik. Rengeteg érdekes válasz született, s ennek érdekében úgy döntöttem, egyszerűbb talán, ha mind a három kapitányságon született eredményeket, egy – egy táblázat formájá-ban felvezetem.

Orosháza:

Válaszok	1	2	3	4	5
Függetlenül attól, hogy egy kapcsolatban ki a bántalmazó, a férfi és a nő egyaránt.	3%	3%	48%	3%	41%
Nők és férfiak egyaránt lehetnek elkövetők.	-	.	24%	6%	68%
Az áldozat a felelős a bántalmazó erőszakos viselkedéséért.	13%	6%	51%	3%	17%
A bántalmazás a lakosságnak csak egészen elenyésző hányadát érinti.	17%	13%	34%	17%	17%
Elítélendő az a felnőtt, aki eltűri önmaga és/vagy gyermekei bántalmazását.	20%	3%	20%	17%	37%
A legtöbb esetben nem lehet megállapítani, hogy ki az elkövető és ki az áldozat.	27%	13%	24%	17%	17%
Egy pofon még befér egy család életébe: levezeti a feszültséget, és aztán minden rendbe jön.	37%	6%	24%	10%	20%
Ha a nőnek tényleg rossz lenne, hogy verik, akkor nem maradna.	27%	6%	34%	20%	10%
Ami az otthon falai között történik, ahhoz a kívüllágnak semmi köze. A magánéletbe nem lehet beleszólni.	34%	3%	31%	13%	17%
A férfi ideges, azért csap oda. Az ő vállát nyomja a család minden anyagi gondja.	48%	6%	13%	13%	17%
Az elkövető a legtöbb esetben beteg, vagy sérült személyiség, aki tetteiért képtelen felelni.	44%	3%	27%	10%	17%

Nagykanizsa:

Válaszok	1	2	3	4	5
Függetlenül attól, hogy egy kapcsolatban ki a bántalmazó, a férfi és a nő egyaránt.	14%	1%	4%	14%	47%
Nők és férfiak egyaránt lehetnek elkövetők.	-	4%	4%	23%	66%
Az áldozat a felelős a bántalmazó erőszakos viselkedéséért.	28%	33%	19%	4%	14%
A bántalmazás a lakosságnak csak egészen elenyésző hányadát érinti.	9%	9%	38%	28%	14%
Elítélendő az a felnőtt, aki eltűri önmaga és/vagy gyermekei bántalmazását.	9%	-	23%	38%	28%
A legtöbb esetben nem lehet megállapítani, hogy ki az elkövető és ki az áldozat.	14%	28%	28%	19%	9%
Egy pofon még belefér egy család életébe: levezeti a feszültséget, és aztán minden rendbe jön.	19%	9%	38%	14%	19%
Ha a nőnek tényleg rossz lenne, hogy verik, akkor nem maradna.	9%	9%	28%	28%	23%
Ami az otthon falai között történik, ahhoz a kívülágnak semmi köze. A magánéletbe nem lehet beleszólni.	14%	28%	33%	9%	14%
A férfi ideges, azért csap oda. Az ő vállát nyomja a család minden anyagi gondja.	28%	23%	23%	4%	19%
Az elkövető a legtöbb esetben beteg, vagy sérült személyiség, aki tetteiért képtelen felelni.	28%	19%	19%	14%	19%

Budapest:

Válaszok	1	2	3	4	5
Függetlenül attól, hogy egy kapcsolatban ki a bántalmazó, a férfi és a nő egyaránt.	12%	3%	45%	9%	24%
Nők és férfiak egyaránt lehetnek elkövetők.	3%	12%	27%	15%	39%
Az áldozat a felelős a bántalmazó erőszakos viselkedésért.	9%	3%	30%	9%	39%
A bántalmazás a lakosságnak csak egészen elenyésző hányadát érinti.	3%	9%	30%	21%	30%
Elítélendő az a felnőtt, aki eltűri önmaga és/vagy gyermekei bántalmazását.	-	-	35%	15%	45%
A legtöbb esetben nem lehet megállapítani, hogy ki az elkövető és ki az áldozat.	-	15%	27%	24%	27%
Egy pofon még belefér egy család életébe: levezeti a feszültséget, és aztán minden rendbe jön.	9%	6%	30%	12%	39%
Ha a nőnek tényleg rossz lenne, hogy verik, akkor nem maradna.	-	9%	24%	15%	45%
Ami az otthon falai között történik, ahhoz a kívülágnak semmi köze. A magánéletbe nem lehet beleszólni.	6%	3%	39%	18%	27%
A férfi ideges, azért csap oda. Az ő vállát nyomja a család minden anyagi gondja.	6%	6%	30%	24%	30%
Az elkövető a legtöbb esetben beteg, vagy sérült személyiség, aki tetteiért képtelen felelni.	12%	-	21%	18%	45%

A három táblázatot figyelembe véve, más a második felvetésnél láthatunk eltérést, miszerint két kapitányságon, Orosházán és Nagykanizsán, egyáltalán nem értettek azzal egyet, hogy a nők és férfiak egyaránt lehetnek elkövetők, erre senki sem válaszolt a két térségből, viszont Budapesten, 3%-a gondolta úgy, hogy ő nem ért ezzel egyet.

Én is úgy gondolom, hogy nem szabad csupán az egyik felet elítélni, mert egy kapcsolat sem egy emberek múlik, hanem kettőn. Nincs olyan, hogy ő hibázott, és ezért meg azért történt az eset. Nem! Mi hibáztunk, mi követtük el.

A 4. véleménynél megegyezik a három kapitányság, mert egyöntetű válasz nem született, inkább mindenki a harmadik opciót választotta, úgymond egy köztes állapot. Egyet is értenek, meg nem is.

Az 5.-nél ismét találkozunk olyan esettel, amikor nem érkezett válasz az egyikre. Nagykanizsán és Budapesten nem jelölték be a kettes számot, Orosházán is csak egy ember volt, aki azt jelölte, hogy inkább nem az, hogy teljesen nem ért vele egyet, hanem inkább a kettesre nem is válaszolt.

Ha egy nőnek tényleg rossz lenne, hogy verik, akkor nem maradna. Budapesten, 45%-a válaszolt rá, hogy teljesen egyetért tehát 5-sre osztályozta, míg 1-est senki sem adott. Ezzel ellentétben, Nagykanizsán, s Orosházán sem az ötösre szavaztak a legtöbben, hanem inkább a hármasra.

Az, hogy mi történik az otthon falai között (9. vélemény), s hogy ehhez a kívülágnak köze van – e. Az Alföldön a legtöbb válasz arra érkezett: egyáltalán nem értek egyet, míg a másik két kapitányságon megmaradtak a jó öreg arany középútnál.

Véleményem szerint befolyásoló tényezőként szerepel többet között, az hogy ki hány éves, s mióta rendőr. Volt – e része családon belüli erőszakban vagy sem. Látott – e már, esetleg intézkedett – e, az adott témakörben. Nyilván, aki már tapasztaltabb, sokkal jobban belelátott ebbe a szörnyű világba, szélesebb látókörrel rendelkezik, és máshogy osztályoz, mint az, aki röpké egy – két éve szerelt csak fel.

Az utolsó kérdés ebben a IV. fejezetben, szintén véleményekből tevődik össze, viszont itt már rendőri kezeléssel kapcsolatos.

Már az első válaszadási opciónál érdekes eredmény született, míg Zalában arra válaszoltak a legtöbben (42%), hogy egyáltalán nem értenek vele egyet, addig a fővárosban a legmagasabb százalék, azt karikázta be, hogy teljesen egyetért, ez volt 39%. Orosházán pedig, a harmadik opció nyert, a középút. Se igen, se nem. Furcsa, hogy ennyire eltérő két kapitányság véleménye. Talán mert, Budapesten, nem ugyanúgy járnak el, ha ilyen esetről van szó, mint más erőszakos cselekmény esetén. Nagykanizsán pedig úgy tekintik, hogy nem kell különbséget tenni. De azért valljuk be, ez nem állja meg a helyét. Mégiscsak más,

amikor egy családban történik olyan dolog, hogy rögtön intézkedni kell, mintsem egy másik bűncselekménynél, ahol lehet, hogy nem kell azonnal ott lenni. Más a minősítése, a megítélése. De ebből is látjuk, hogy kapitányságok válogatják, ki hogyan intézkedik.

A második véleménynél megint érdekes eredmény született. Orosháza megőrizte harmadik helyét, a harmadik pontra érkezett a legtöbb válasz, míg Nagykanizsán senki sem karikázta be, hogy teljesen egyetértene, Budapesten pedig ennek az ellenkezője. A vélemény így szól: Segélykérés esetén gyakran elegendő, ha segítő civil szervezethez irányítjuk az állampolgárt. Zalában szerintem úgy gondolják, hogy ez egyáltalán nem elegendő, vagy esetleg ezeken belül több szervezet is létezik, melyekhez a sérült feleket küldhetik. Ezekről már a dolgozatom első felében írtam. A fővárosi eredményt figyelembe véve, senki sem adott arra választ, hogy egyáltalán nem ért vele egyet. Ők egyértelműen egyetértenek ezzel az állásponttal.

A többi véleménynél már nem tapasztaltam ennyire kirívó eredményeket. Vagy egyetértett szint mind a három kapitányság, vagy esetleg néhol volt egy kicsi eltérés, ami viszont számomra nem annyira érdekes, hogy valahol 20%-a máshol meg 25%-a válaszolta ugyanazt.

Javaslatok, észrevételek; Itt a következő kérdésekre kellett választ adniuk a megkérdezetteknek:

Kérjük, fogalmazza meg a családon belüli erőszak kezelését leginkább gátló tényezőket!

- „ha a bántalmazott fél nem hajlandó megfelelő módon segítséget kérni, feljelentést tenni, esetleg meggondolja magát”
- „törvények”
- „Magánügyként kezelik az emberek. Félnek a következményektől a bántalmazottak. A rendőrségi eljárás után kevés segítséget kapnak.”
- „a magyar jogrendszer felépítése, működése, értelmezése, alkalmazása”
- „általános rossz bírói joggyakorlat, túl enyhe elbírálás ítélet esetén, megfelelő jogszabályi háttérhiány”
- „zárt közösség”
- egymástól való függőségi viszony, anyagi, érzelmi egymásra utaltság, függőségi viszonyok, alkoholizmus”
- „a társadalom hozzáállása a témához”
- „elnező elfogadás, cselekmény elhallgatása, szégyenérzet”

- „A két fél együttélése kényszerből.”

A második kérdés ebben az alfejezetben; Kérjük, fogalmazza meg a családon belüli erőszak hatékony kezelését leginkább segítő tényezőket!

- „Egyik fél lakókörnyezettől történő kiszakítás lehetősége.”
- „Korai stádiumban családon belül kezelhető, rokonok segítségével. „
- „Óvoda, iskola jelzései, mint jelzőrendszer a hatóságok felé.”
- „Szakemberek kiképzések, a probléma megjelenése esetén valódi segítség, társadalmi tudat megváltoztatása.”
- „Hatóságok együttműködése. „
- „Civil szervezetek bevonása az „utógondozásba”.”
- „Ilyen sajnos nem sok van.”
- „megfelelő jogszabályi háttér”
- „súlyosabb elbírálás”
- „sokkal nagyobb létszám, csak ezzel a témával foglalkozó hatóság felállítása”

Ezt a részt nem bontottam háromfelé, a kapitányságok szerint, mert annyi választ nem kaptam, hogy megérdemelte volna, a tagolást, így egybe lehet olvasni, miket is írtak az emberek.

Nagykanizsán saját magam osztottam ki a kérdőíveimet, s az idő szűke miatt, mivel én csak két hétig voltam gyakorlaton utána egy kedves barátom segített. Főleg Közrend Osztályon kaptak kérdőíveket, abból kifolyólag is, hogy a fent említett barátom ott dolgozik, illetve ott beosztott. Én tavaly nyáron pedig ott töltöttem a nyári szakmai gyakorlatomat. Idén ez az Igazgatásrendészeti Osztályt jelentette, de mivel a kapitányságon éppen nyári szabadságukat töltötte a fél osztály így összesen 4 embernek tudtam kiosztani a kérdőívet, amiből sajnos nem is érkezett be az összes.

A kiosztott lapok összes darabszáma, elérte az 55-t, én viszont 21 darabot kaptam kézhez, kitöltve. Elkeseredés töltött el, mert úgy gondoltam, hogy mivel már ott ismernek, segíteni fognak. Ezt sajnos nem tapasztaltam. Persze, foghatjuk sok dologra, mert, hogy nyár volt, és mindenhol a nyári szabadságukat töltötték, de én úgy voltam vele, hogy akkor ez az a kapitányság, ahol nyilván nem az összeset, de majdnem a teljes darabszámot visszakapom. Ez volt az a kapitányság, a háromból, ahonnan a legkevesebb tanulmány érkezett vissza. A többi megnézve, Budapesten 33, míg Orosházán 29 darab kitöltött lett. A másik két kapi-

tányságon is 55 – 55 db lett összesen kiosztva, ezekből születtek meg az alacsonyabb darabszámúak.

S így, zárásként szeretném megköszönni, mind szakasztársamnak, Horváth Alexandrának, aki Orosházán töltette ki, mind Hlatkulik – Decsi Péternek, aki pedig Budapesten osztotta ki a kérdőíveimet, mert nélkülük ez az egész nem jött volna létre.

7. Irodalomjegyzék

1. Antony Giddens – Szociológia
Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
2. Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések – Diákszótár
Akadémiai Kiadó, 2006.
3. Bancroft Lundy - Jay G. Silverman - Daniel Ritchie: Lehet-e jó apa a bántalmazó? A partnerbántalmazás hatása a szülő-gyermek kapcsolatra
Háttér Kiadó, 2013.
4. Bárány Margit: Akadémiai helyesírási szótár
Akadémiai Kiadó Zrt. 2009.
5. BMK Kiskönyvtár Tanulmányok I.: A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány kiadványa 2005. július
6. Dr. Bagdy Emőke – Az emberi kapcsolatok dinamikája
Tanulmányok a vallás és lélektan határterületéről Szerk. Jelenits István és Tomcsányi Teodóra Ecclesia, 1998.
7. Dr. Bagdy Emőke – Családi szocializáció és személyiségzavarok
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1999.
8. Elliot Aronson – A társas lény
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1998.
9. <http://www.bethlen.hu/Di%C3%A1kk%C3%B6zpont/Tant%C3%A1rgyak/T%C3%A1rsadalomismeret/tabid/105/articleType/ArticleView/articleId/613/8-A-csalad-kulturalis-gazdasagi-es-tarsadalmi-funkcioi-a-szocializacio.aspx>
10. Jogtudományi Közlöny, Tudományos Folyóirat
Bp., 1990. június hó 6.szám
11. Kriminológia – Szakkriminológia
Complex Kiadó, Bp., 2006.
12. Magyar Larousse Enciklopédia I.
13. Morvai Krisztina: Terror a családban.
14. Morvai Krisztina: A feleségbántalmazás és a jog. Budapest, 1998. Kossuth Könyvkiadó
15. Nagyné Bendik Zsuzsanna – Családon belüli intézkedések tükrében

16. O. Nagy Gábor - Ruzsiczky Éva: Magyar Szinonimaszótár
Akadémiai Kiadó, 2007.
17. Ozsvárt János – A családon belüli erőszak a rendvédelemi munka összefüggései
18. Pikó Bettina: A deviáns magatartás szociológiai alapjai és megjelenési formái a modern társadalomban Szeged, 2011.
19. Ranschburg Jenő: A meghitt erőszak
Saxum Kiadó Kft. 2006.
20. Ranschburg Jenő: Eltévedt gyerekek
Saxum Kiadó Kft. 2012.
21. Révai Nagy Lexikona IV. kötet
22. Tóth Olga: Erőszak a családban
TÁRKI Társadalompolitikai Tanulmányok, 12. 1999. június

8. Melléklet

Kérdőív

Amennyiben segít ebben, fáradságát ezúton is köszönjük!

I. Általános adatok

1. Neme:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

1 – férfi

2 – nő

2- Születési éve:

3- Állandó lakóhelye:

((Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!))

1 – Budapest

2 – megyeszékhely

3 – kisváros

4 – község

4. Legmagasabb iskolai végzettsége:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

1 – befejezett rendőri szakközépiskola

2 – befejezett nem rendőri szakközépiskola

3 – befejezett gimnázium, egyéb középiskola

4 – befejezett rendőri főiskola

5 – befejezett nem rendőri főiskola

6 – befejezett egyetem – kar

5. Családi állapota:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

1 – nőtlen, hajadon

2 – házasság

- 3 – élettársi kapcsolatban él
- 4 – elvált és párkapcsolatban él
- 5 – elvált és párkapcsolatban él
- 6 – özvegy

6. Gyermekének száma:

7. Szolgálatban eltöltött ideje:

8. Munkakörének típusa:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

- 1 – hivatásos
- 2 – köztisztviselő
- 3 – közalkalmazott
- 4 – szerződéses
- 5 – egyéb:

9. A szervezetben elfoglalt pozíciója:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

- 1 – beosztott
- 2 – középvezető
- 3 – felsővezető

10. Szolgálati ága:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

- 1 – bűnügy
- 2 – igazgatásrendészet
- 3 – közrend
- 4 – határőrség
- 5 – büntetés – végrehajtás
- 6 – rendészeti biztonsági szolgálat

7 – egyéb:

11. Szolgálati helye:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

1 – Budapest

2 – megyeszékhely

3 – város

4 – község

II. Fogalmi meghatározások

12. Ön szerint a felsorolt tényezők családon belüli erőszaknak minősülnek – e ?

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot!)

	Családon belüli erőszak – e?	IGEN	NEM
1.	szóbeli erőszak (pl. fenyegetőzés, sértegetés, gúnyolódás)		
2.	megfélemlítés		
3.	lelki erőszak (pl. megalázás, a másik semmibe vétele)		
4.	elszigetelés (pl. közösségi élettől való elzárás, ellenőrzés)		
5.	testi erőszak		
6.	szexuális erőszak		
7.	gazdasági, anyagi erőszak (pl. a munkához való jog megtagadása, a pénz feletti rendelkezés kisajátítása)		
8.	a mozgásszabadság, elemi igények korlátozása (pl. éheztetés, szomjazzatás, bezárás, megkötözés stb.)		
9.	a másik fél kedvenc háziállatának bántalmazása		

13. Ön szerint a családon belüli erőszak tipikus mely napszakhoz köthető?

(Kérjük karikázza be a tipikusnak tartott kódszámot! Csak egy válasz adható!)

1 – reggeli órák

2 – napközben

3 – esti órák

4 – éjszaka

5 – folyamatosan egész nap

6 – nincs tipikus napszak

X – nem tudja

14. Ön szerint leggyakrabban kik a családon belüli erőszak sértettjei?
(Kérjük karikázza be az Ön által 3 leggyakoribbnak tartott sértett kódszámot!)

- 1 – kiskorú lányok
- 2 – kiskorú fiúk
- 3 – fiatalok lányok
- 4 – fiatalok fiúk
- 5 – felnőtt nők
- 6 – felnőtt férfiak
- 7 – idős nők
- 8 – idős férfiak
- 9 – nincs tipikus sértett
- X – nem tudja

15. Ön szerint a családon belüli erőszak leggyakoribb helyszíne:
(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot! Csak egy válasz adható!)

- 1 – közterület
- 2 – lakótelepi lakás
- 3 – bérlakás, bérház
- 4 – társasházi lakás
- 5 – családi ház
- 6 – más zárt helyiség, éspedig:
- 7 – nincs tipikus helyszín
- X – nem tudja

16. Ön szerint a családon belüli erőszak leggyakoribb településtípusa:
(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot! Csak egy válasz adható!)

- 1 – Budapest
- 2 – megyeszékhely
- 3 – város
- 4 – község
- 5 – tanya

6 – nincs tipikus település

X – nem tudja

17. Ön szerint a leggyakoribb mely társadalmi csoporthoz tartozó családokban fordul elő családon belüli erőszak?

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot! Csak egy válasz adható!)

1 – felső osztály

2 – felső középosztály

3 – középosztály

4 – alsó középosztály

5 – alsó osztály

6 – nincs tipikus társadalmi csoport, amelyre jellemző lenne

X – nem tudja

18. Ön szerint kik a leggyakoribb elkövetők?

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot! Csak egy válasz adható!)

1 – tanulók

2 – fizikai foglalkozásúak

3 – szellemi foglalkozásúak

4 – munkanélküliek

5 – háztartásbeliek

6 – nyugdíjasok

X – nem tudja

19. Ön szerint a családon belüli erőszak leggyakoribb kiváltó oka:

(Kérjük karikázza be az Ön által 3 leggyakoribbnak tartott ok kódszámot!)

1 – anyagi jellegű problémák

2 – féltékenység

3 – kábítószer

4 – bosszú

5 – szexuális indíttatás

6 – alkoholos befolyásoltság

7 – féltés

8 – egyéb

X – nem tudja

20. Ön szerint a családon belüli erőszak:

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot, majd lehetőség szerint indokolja is választát!

1 – magánügy, mert:

2 – közügy, mert:

3 – mindkettő, mert:

X – nem tudja

21. Ön szerint eljárás során kell – e különbséget tenni a családon belüli és egyéb erőszakos cselekmény között?

(Kérjük karikázza be a megfelelő kódszámot, majd lehetőség szerint indokolja is választát!

1 – igen, mert:

2 – nem, mert:

X – nem tudja

22. Ön szerint indokolt – e külön büntetőjogi kategória a családon belüli erőszak számára?

(Kérjük karikázza be a kódszámot!)

1 – igen

2 – nem

X – nem tudja

23. Ön szerint a családon belüli erőszakkal szembeni védelem inkább:

(Kérjük karikázza be a kódszámot!)

1 – emberi jog, tehát az állam kötelessége (így a rendőrségé is)

2 – civil szervezetek feladata

3 – az egyén (a sértett) saját feladata

X – nem tudja

III. Illetékesség, együttműködés

24. Ön szerint mely szervezetek illetékességi körébe tartozik a családon belüli erőszak kezelése?

(Kérjük karikázza be a kódszámot! Több válasz is lehetséges!)

- 1 – önkormányzat, szociális osztály
- 2 – nevelési tanácsadó
- 3 – óvoda, iskola
- 4 – családsegítő
- 5 – gyermekjóléti szolgálat
- 6 – krízisközpont
- 7 – ügyészség
- 8 – rendőrség
- 9 – civil szervezetek (NANA, Habeas Corpus, Kék vonal stb.)
- 10 – egyéb:
- X – nem tudja

25. Ön szerint a rendőrségen belül kiknek kell elsősorban foglalkoznia a családon belüli erőszak problémájával?

(Kérjük karikázza be a kódszámot! Több válasz is lehetséges!)

- 1 – közterületi járőr
- 2 – bűnügyi nyomozó
- 3 – vizsgáló
- 4 – ügyeletes tiszt
- 5 – ifjúságvédelmi előadó
- 6 – áldozatvédelmi referens
- 7 – váltásparancsnok
- 8 – közrendvédelmi alosztályai
- 9 – bármelyik szolgálati ágban dolgozó rendőrnek
- 10 – egyéb:
- X – nem tudja

26. Munkája során intézkedett – e Ön családon belüli erőszak ügyében?

1 – igen

2 – nem → Kérem ugorjon a 27. kérdéshez!

a) Ha igen, kérem becsülje meg hány esetben!

b) Ha igen, tudomása szerint együttműködött – e a rendőrség valamely, alább felsorolt szervezetekkel?

(Kérjük karikázza be azon szervezethez tartozó kódot, amellyel együttműködtek!)

1 – más hatóság

2 – önkormányzat

3 – gyermekvédelmi szakhatóság

4 – gyermekvédelmi intézmény

5 – családsegítő

6 – gyermekjóléti szolgálat

7 – krízisközpont

8 – civil szervezetek (NANE, Habeas Corpus, Kék vonal)

9 – egyéb

10 – nem működtek együtt más szervezettel

27. Ön szerint a családon belüli erőszak hatékony kezelése érdekében mely szervezetekkel lenne javasolt együttműködni a rendőrségnek?

(Kérjük karikázza be azon szervezethez tartozó kódot, amellyel javasolt lenne együttműködniük!)

1 – más hatóság

2 – önkormányzat

3 – gyermekvédelmi szakhatóság

4 – gyermekvédelmi intézmény

5 – családsegítő

6 – gyermekjóléti szolgálat

7 – krízisközpont

8 – civil szervezetek (NANE, Habeas Corpus, Kék vonal)

9 – egyéb:

10 – nincs szükség együttműködésre más szervezettel

28. Civilként találkozott – e családon belüli erőszakkal?

(Kérjük karikázza be a kódszámot!)

1 – igen

2 – nem → kérem ugorjon a 29. kérdéshez!

a) Ha igen, hányszor?

b) Ha igen, hol találkozott családon belüli erőszakkal?

(Kérjük karikázza be a kódszámot! Több válasz is lehetséges!)

1 – családján belül

2 – rokonságán belül

3 – ismeretségi körében

4 – szomszédságában

5 – lakókörnyezetében

6 – kollégái körében

7 – egyéb

c) Ha igen, tett – e valamit az ügy megoldása érdekében?

(Kérjük karikázza be a kódszámot és lehetőség szerint részletezze válaszát!)

1 – igen

2 – nem

29. Ön szerint a helyszínelő rendőrnek kivel kell foglalkoznia?

1 – a sértettel

2 – az elkövetővel

3 – mindkettővel

X – nem tudja

IV. Kijelentések listája

30. A következőkben egy sor olyan véleményt fog olvasni, amelyek a családon belüli erőszakkal kapcsolatosak. Kérem fejezze ki egyetértését, vagy egyet nem értését a következő állításokkal. Ha egyáltalán nem ért egyet, karikázza be az 1-es számot, ha teljesen egyetért, karikázza be az 5-t!

Függetlenül attól, hogy egy kapcsolatban ki a bántalmazó, a férfi és a nő egyaránt.	1	2	3	4	5
Nők és férfiak egyaránt lehetnek elkövetők.	1	2	3	4	5
Az áldozat a felelős a bántalmazó erőszakos viselkedéséért.	1	2	3	4	5
A bántalmazás a lakosságnak csak egészen elenyésző hányadát érinti.	1	2	3	4	5
Elítélendő az a felnőtt, aki eltűri önmaga és/vagy gyermekei bántalmazását.	1	2	3	4	5
A legtöbb esetben nem lehet megállapítani, hogy ki az elkövető és ki az áldozat.	1	2	3	4	5
Egy pofon még befér egy család életébe: levezeti a feszültséget, és aztán minden rendbe jön.	1	2	3	4	5
Ha a nőnek tényleg rossz lenne, hogy verik, akkor nem maradna.	1	2	3	4	5
Ami az otthon falai között történik, ahhoz a kívüllátnak semmi köze. A magánéletbe nem lehet beleszólni.	1	2	3	4	5
A férfi ideges, azért csap oda. Az ő vállát nyomja a család minden anyagi gondja.	1	2	3	4	5
Az elkövető a legtöbb esetben beteg, vagy sérült személyiség, aki tetteiért képtelen felelni.	1	2	3	4	5

31. A következőkben egy sor olyan véleményt fog hallani, ami a családon belüli erőszak rendőri kezelésével kapcsolatos. Kérem fejezze ki egyetértését, vagy egyet nem értését a következő állításokkal. Ha egyáltalán nem ért egyet, karikázza be az 1-es számot, ha teljesen egyetért, karikázza be az 5-t!

Családon belüli esetén ugyanúgy kell eljárni, mint más erőszakos cselekmény esetén.	1	2	3	4	5
Segélykérés esetén gyakran elegendő, ha segítő civil szervezethez irányítjuk az állampolgárt.	1	2	3	4	5
Bejelentés esetén meg kell győződni arról, hogy életveszély fennáll – e, s eszerint kell intézkedni.	1	2	3	4	5
A rendőrségnek bántalmazás esetén alkalmaznia kellene az ún. „zéró tolerancia” elvét.	1	2	3	4	5
Ha egy rendőr kellő rutinnal rendelkezik, az elegendő ezen ügyek hatékony kezeléséhez.	1	2	3	4	5
A rendőri gyakorlat megfelelő módon biztosítja az áldozatok biztonságát, védelmét.	1	2	3	4	5
Csak kiskorú veszélyeztetése esetén van helye a rendőri fellépésnek.	1	2	3	4	5
Bejelentés esetén a rendőr nem intézkedhet, csak akkor, ha konkrét feljelentés történt.	1	2	3	4	5
A civil szervezetek inkább hátráltatják, mintsem segítik a rendőrség szakmai munkáját.	1	2	3	4	5
A távoltartó rendelkezés nem oldja meg a problémát.	1	2	3	4	5
Ezeknek az ügyeknek a szakszerű rendőri kezelése speciális felkészültséget igényel.	1	2	3	4	5
A rendőrség feladata elsősorban a konfliktuskezelés.	1	2	3	4	5

V. Javaslatok, észrevételek

32. Kérjük fogalmazza meg a családon belüli erőszak hatékony kezelését leginkább gátló tényezőket!

33. Kérjük fogalmazza meg a családon belüli erőszak hatékony kezelését leginkább segítő tényezőket!

Köszönjük aktív közreműködését és segítő szándékát!